

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

LIFE14 CAP/SI/000012 - LIFE CB SI

Analiza prioritet Republike Slovenije s področja narave in biotske raznoverstnosti in identifikacija področij, ki so najbolj primerna za sofinanciranje iz programa LIFE

KONČNO POROČILO

Akcija A 3 Priprava nacionalnih prioritet
Action A 3 Screening of National Environmental Priorities

Dokument je izdelan v okviru projekta LIFE Krepitev zmogljivosti (LIFE14 CAP/SI/000012) s prispevkom finančnega inštrumenta Evropske skupnosti LIFE.

25.4.2017

Vsebina

1. PROJEKTNA NALOGA	4
1.1 IZHODIŠČA	4
1.2 NALOGE IN CILJI	4
1.3 PRIČAKOVANI REZULTATI	4
1.4 OSNOVNA GRADIVA ZA UPORABO	4
2. KAJ JE LIFE?	6
2.1 UVOD V PROGRAM LIFE	6
2.2 SPLOŠNI CILJI PROGRAMA LIFE	6
2.3 POSEBNI CILJI PROGRAMA LIFE ZA POSAMEZNO PREDNOSTNO PODROČJE	7
2.3.1 LIFE PODPROGRAM ZA OKOLJE JE RAZEDLJEN NA TRI PREDNOSTNA PODROČJA	7
2.4 Tematske prednostne naloge LIFE do leta 2020 (priloga III k Uredbi LIFE (UREDBA (EU) št. 1293/2013)) in projektne teme do leta 2017 (iz večletnega delovnega programa LIFE 2014-2017 (2014/203/EU)) – presek s stanjem v Sloveniji	8
B. PREDNOSTNO PODROČJE NARAVA IN BIOTSKA RAZNOVRSTNOST:	8
C. PREDNOSTNO PODROČJE OKOLJSKO UPRAVLJANJE IN INFORMACIJE	17
3. SEZNAM PRIORITETNIH VSEBIN ZA SOFINANCIRANJE	20
4. PRILOGA 1 – PREGLED OBSTOJEČIH OCEN, MERIL & CILJEV	20
4.1. DIREKTIVA O HABITATIH: Ocenjevanje stanja ohranjenosti habitatov in vrst	27
1.1 Merila za določitev območij Natura 2000 in potencialnih območij Natura 2000	27
4.2. DIREKTIVA O PTICAH - Ocenjevanje stanja in trendov za ptice	28
4.3. METODOLOGIJA ZA IZBOR NACIONALNIH PRIORITET OBMOČIJ NATURA 2000 (PUN 2014-2020 (posodobljena različica 18.5.2015))	29
4.3.1 Vrednotenje na podlagi ocen po Natura direktivah	29
4.3.2 Vrednotenje glede na postavljene cilje v programu upravljanja območij Natura 2000 (PUN 2000)	30
4.3.3 Vrednotenje na podlagi deleža površine območja razširjenosti vrst in habitatnih tipov glede na biogeografsko regijo.	30
4.3.4 Skupna vrednost določanja nacionalnih prioritet območij NATURA 2000	31
4.4. OKVIRNA DIREKTIVA O VODAH	31
Program ukrepov NUV II: Predlog temeljnih ukrepov za obdobje 2015-2021	31
4.5. NUMO - Opis dobrega stanja morskega okolja in okoljski cilji	31
TabelaX1: Klasifikacija stanja okolja, ki se uporablja v okviru različnih evropskih direktiv	32
Deskriptor 1- Biotska raznovrstnost	32
Deskriptor 2- tujerodne vrste (D2)	34

NUMO- cilji	36
4.6. Rdeči seznam SLO - kategorije.....	39
4.7. Rdeči seznam EU – IUCN - kategorije	39

1. PROJEKTNA NALOGA

1.1 IZHODIŠČA

Ministrstvo za okolje in prostor je kot nacionalna kontaktna točka odgovorno za implementacijo programa LIFE v Sloveniji. Prijaviteljem po svojih zmožnostih nudi pomoč pri pripravi projektnih predlogov v obliki svetovanja, vedno več projektov pa zadnja leta podpre tudi finančno v obliki sofinanciranja.

Da bi racionalizirali in bolje izrabili kapacitete ministrstva, tako v projektu LIFE Krepitev zmogljivosti (LIFE CB SI) kot širše, bo ta dokument podlaga za opredelitev nacionalnih prioritet in tematskih področij, kjer bo sofinanciranje iz programa LIFE najbolj učinkovito za izvajanje nacionalne in evropske politike in zakonodaje na področju narave in biotske raznovrstnosti.

1.2 NALOGE IN CILJI

Ministrstvo za okolje in prostor za konkretnjšo usmeritev aktivnosti iz projekta LIFE CB SI potrebuje kvalitativno oceno stanja izvajanja politik za naravo in biotsko raznovrstnost v Sloveniji in presojo, katere od njih so tiste, ki jih je glede na cilje programa LIFE in aktualnega Večletnega delovnega programa potrebno aktivno spodbujati pri krepitvi izvajanja programa LIFE v Sloveniji.

Pri tem je potrebno analizirati politične in strokovne prioritete ključnih sektorjev (strateške in druge dokumente, ki so osnova za izvajanje politik, krovne zakone, operativne programe) in na nacionalni ravni ter hkrati stanje okolja (slovenske in evropske statistike).

Dobro bi bilo izdelati tudi orodje za spremljanje vsebinskih predlogov in drugih informacij, ki so potrebne za krepitev slovenskih prijaviteljev, saj baza LIFE projektov Evropske komisije tega ne omogoča v polni obliki.

Morebitne druge nacionalno pomembne vsebine, ki jih bo ta analiza identificirala lahko Slovenija predlaga za uvrstitev med prednostne naloge Večletnega delovnega programa LIFE za obdobje 2018-2020 oz. naslednje (VI.) faze programa LIFE po letu 2020.

1.3 PRIČAKOVANI REZULTATI

- identifikacija projektnih tem/tematskih prednostnih nalog iz Večletnega delovnega programa LIFE za obdobje 2014-2017 v prednostnem področju Narava in biotska raznovrstnost ter Okoljsko upravljanje in informacije (projektne teme s področja Narava in biotska raznovrstnost), ki so za Slovenijo izjemnega pomena z vidika reševanja okoljske problematike;
- identifikacija in ovrednotenje za Slovenijo pomembnih naravovarstvenih ukrepov ter aktivnosti, z vidika učinkovitosti reševanja okoljske problematike, prenosljivosti, ponovljivosti in sinergij. pri tem je potrebno poudariti, da tako Evropska komisija (EK) kot Izvajalska agencija za mala in srednja podjetja (EASME) izpostavlja pomembnost in prednost rezultatov z globalnim vplivi.

1.4 OSNOVNA GRADIVA

- Uredba LIFE (UREDBA (EU) št. 1293/2013 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 11. decembra 2013 o vzpostavitvi programa za okolje in podnebne ukrepe (LIFE) in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 614/2007)
- Večletni delovni program LIFE (IZVEDBENI SKLEP KOMISIJE z dne 19. marca 2014 o sprejetju večletnega delovnega programa LIFE za obdobje 2014–2017 (2014/203/EU))

- UREDBA o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14 in 21/16)
- Poročanje po 12. členu Direktive o pticah in 17. členu Direktive o habitatih
- ZON (Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B in 46/14)
- Zakon o varstvu podzemnih jam (Uradni list RS, št. 2/04, 61/06 – ZDru-1 in 46/14 – ZON-C)
- Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/04, 110/04, 115/07, 36/09 in 15/14)
- Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 32/08 – odl. US, 96/08, 36/09, 102/11, 15/14 in 64/16)
- Uredba o zavarovanih prosto živečih vrstah gliv (Uradni list RS, št. 58/11)
- Prednostni akcijski okvir za Slovenijo (PAF)
- Program upravljanja območij Natura 2000 (2015)
- Uredba o habitatnih tipih
- Strategija EU biotski raznovrstnosti
- Strategija in akcijski načrt ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji 2015-2025 v nastajanju
- Načrt upravljanja voda (NUV)
- načrt upravljanja z morskim okoljem (NUMO)
- Rdeči seznam Slovenije (Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam (Uradni list RS, št. 82/02 in 42/10))
- Rdeči seznam EU in IUCN
- Invazivne tujerodne vrste
- Bernska konvencija - Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu prosto živečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njihovih naravnih življenjskih prostorov (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 17/99),
- Bonnska konvencija - Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu selitvenih vrst prosto živečih živali (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 18/98 in 27/99)

2. KAJ JE LIFE?

2.1 UVOD V PROGRAM LIFE

LIFE je edini finančni inštrument EU namenjen izključno okolju oz implementaciji in razvoju okoljske politike EU. V nasprotju z večino ostalih finančnih instrumentov, je centraliziran finančni inštrument, kar pomeni, da Evropska komisija oz. njena agencija EASME upravlja s sredstvi, objavlja razpise za zbiranje projektnih predlogov ter izbira, revidira in spremlja projekte - torej slovenski projekti konkurirajo z vsemi evropskimi in je prav kvaliteta projektov tista, ki je na prvem mestu. Posamezna država članica pa preko kontaktnih točk, v Sloveniji je kontaktna točka Ministrstvo za okolje in prostor, skrbi za informiranje in izobraževanje vseh zainteresiranih o pričakovanih vsebinah in o pravilih programa LIFE ter pomaga s svetovanjem pri pripravi projektnih predlogov s stališča doseganja meril in kriterijev izbora projektov.

Trenutno poteka peta faza programa LIFE 2014-2020 (LIFE I: 1992-1995, LIFE II: 1996-1999, LIFE III: 2000-2006, LIFE+: 2007-2013), ki ima skupen proračun 3,4 milijarde €.

Program LIFE je predpisan z Uredbo EU, ki velja za vse članice neposredno in je ni treba prenašati v slovenski pravni red. Od leta 2014 velja nova uredba (Uredba (EU) št. 1293/2013 Evropskega parlamenta in sveta), ki definira trenutno fazo programa.

2.2 SPLOŠNI CILJI PROGRAMA LIFE

vir: LIFE Uredba, 3. člen

- PRISPEVATI K PREHODU NA NIZKOOGLJIČNO GOSPODARSTVO, ki bo odporno na podnebne spremembe, ki bo učinkovito uporabljalo vire, K VAROVANJU IN IZBOLJŠEVANJU KAKOVOSTI OKOLJA IN K USTAVITVI ALI ZMANJŠEVANJU IZGUBE BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI, vključno s podporo omrežju Natura 2000 in za boj proti propadanju ekosistemov;
- IZBOLJŠATI RAZVOJ, IZVAJANJE IN UVELJAVLJANJE OKOLJSKE IN PODNEBNE POLITIKE TER ZAKONODAJE UNIJE, spodbuditi in zagovarjati vključevanje in postavljanje v ospredje okoljskih in podnebnih ciljev v drugih politikah Unije ter v javni in zasebni praksi, tudi s povečevanjem zmogljivosti javnega in zasebnega sektorja;
- PODPRETI BOLJŠE OKOLJSKO IN PODNEBNO UPRAVLJANJE NA VSEH RAVNEH, vključno s tesnejšo udeležbo civilne družbe, nevladnih organizacij in lokalnih akterjev;
- PODPRETI IZVAJANJE SEDMEGA OKOLJSKEGA AKCIJSKEGA PROGRAMA

Splošni cilji programa se uresničujejo z izvajanjem dveh ločenih podprogramov – podprogramom za okolje (z 2,6 milijarde € sredstev) in podprogramom za podnebne ukrepe s 0,86 milijarde € sredstev do leta 2020. Vsak od podprogramov se vsebinsko deli na posamezna prednostna področja ter posamezne tematske prednostne naloge, ki so opredeljene v prilogi III Uredbe.

Leta 2014 je bil sprejet tudi Večletni delovni program LIFE za obdobje 2014-2017, ki podrobneje vsebinsko in finančno s t.i. projektnimi temami usmerja izvajanje samega programa do leta 2017.

2.3 POSEBNI CILJI PROGRAMA LIFE ZA POSAMEZNO PREDNOSTNO PODROČJE

2.3.1 LIFE PODPROGRAM ZA OKOLJE JE RAZEDLJEN NA TRI PREDNOSTNA PODROČJA

A. Okolje in učinkovita raba virov, ki vključuje tematske prednostne naloge za vodo (tudi morja), odpadke, učinkovito rabo virov (tudi gozdovi in tla ter zeleno krožno gospodarstvo), zrak, hrup, kemikalije... (ni predmet te naloge)

B. Narava in biotska raznovrstnost

POSEBNI CILJI prednostnega področja (LIFE Uredba, 11. člen)

- a) prispevati **k razvoju in izvajanju politike in zakonodaje Unije** na področju narava in biotska raznovrstnost, vključno s strategijo EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020 ter direktivama 92/43/EGS in 2009/147/ES, zlasti z uporabo, razvojem, preskušanjem in predstavitvijo pristopov, najboljših praks in rešitev;
- b) podpora nadaljnega **razvoja, izvajanja in vodenja omrežja Natura 2000** iz člena 3 Direktive 92/43/EGS, predvsem uporaba, razvoj, preskušanje in predstavitev integriranih pristopov za **izvajanje prednostnih okvirov ukrepanja**, vzpostavljenih na podlagi člena 8 navedene direktive;
- c) **izboljšanje baze znanja** za razvoj, izvajanje, ocenjevanje, spremljanje in vrednotenje politike in zakonodaje Unije na področju narava in biotska raznovrstnost ter za ocenjevanje in spremljanje dejavnikov, pritiskov in odzivov, ki vplivajo na naravo in biotsko raznovrstnost v Uniji in zunaj nje.

C. Okoljsko upravljanje in informiranje

POSEBNI CILJI prednostnega področja (LIFE Uredba, 12. člen)

- a) **spodbujanje ozaveščenosti** o okoljskih zadevah, vključno s podporo javnosti in zainteresiranih strani za oblikovanje politik Unije na področju okolja, ter **spodbujanje znanja** o trajnostnem razvoju in novih vzorcev za trajnostno potrošnjo;
- b) **podpora komunikacijam, vodenju in razširjanju informacij** na področju okolja ter **pospeševanje izmenjave znanja** o uspešnih okoljskih rešitvah in praksi, vključno z **razvojem platform za sodelovanje** med zainteresiranimi stranmi in z usposabljanjem;
- c) **spodbujanje in krepitev učinkovitejše skladnosti** in uveljavljanje okoljske zakonodaje Unije, predvsem s spodbujanjem razvoja in razširjanja najboljših praks in pristopov k politiki;
- d) **spodbujanje boljšega okoljskega upravljanja** s krepitvijo vključevanja zainteresiranih strani, vključno nevladnih organizacij, pri posvetovanjih o politikah in njihovem izvajanju

2.4 Tematske prednostne naloge LIFE do leta 2020 (priloga III k Uredbi LIFE (UREDBA (EU) št. 1293/2013)) in projektne teme do leta 2017 (iz večletnega delovnega programa LIFE 2014-2017 (2014/203/EU)) – presek s stanjem v Sloveniji

B. PREDNOSTNO PODROČJE NARAVA IN BIOTSKA RAZNOVRSTNOST:

B.1 TEMATSKE PREDNOSTNE NALOGE ZA NARAVO: dejavnosti za izvajanje direktiv 92/43/EGS in 2009/147/ES, zlasti

- i. dejavnosti za izboljšanje varstvenega stanja habitatov in vrst, vključno z morskimi habitatami in vrstami ter vrstami ptic, ki so v interesu Unije;
 - ii. dejavnosti v podporo bio-geografskim seminarjem omrežja Natura 2000;
 - iii. izvajanje okvirov prednostnih ukrepov (PAF), še posebno integrirani pristopi
- Prednost imajo projektne teme, ki prispevajo k uresničevanju Cilja 1 iz EU Strategije za biotsko raznovrstnost.

Cilj 1 strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020 (COM(2011) 244 konč.)

Zaustavitev slabšanja stanja vseh vrst in habitatov, ki jih zajema zakonodaja EU o varovanju narave, ter opazno in izmerljivo izboljšanje njihovega stanja, tako da bo v primerjavi s sedanjimi ocenami do leta 2020:

- 100 % več ocen habitatov in 50 % več ocen vrst v skladu z direktivo o habitatih pokaže izboljšanje stanja ohranjenosti in
- 50 % več ocen vrst v skladu z direktivo o pticah pokaže varno ali izboljšano stanje.

1.1 Projekti za izboljšanje stanja habitatnih tipov ali vrst (tudi vrst ptic), pomembnih za Skupnost, ki so usmerjeni na območja Natura 2000, predlagana ali določena za te habitatne tipe ali vrste (kvalifikacijske).

STANJE V SLOVENIJI	KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET
<p>Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000):</p> <ul style="list-style-type: none"> • 355 območij Natura 2000 (324 po Direktivi o habitatih in 31 Direktivi o pticah) • 60 HT s priloge 1 (16 prioritetenih*) in • 114 vrst (8 prioritetenih*) s priloge 2 Direktive o habitatih, • 119 vrst ptic z Direktive o pticah (8 na seznamu prioritetenih za LIFE) <p><u>Program upravljanja območij Natura (2015–2020)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Priloga 6.4 »Načrtovani projekti« prednostna območja in projekti izbrani po »Metodologiji za izbor nacionalnih prioritetenih območij Natura 2000«: upoštevane vse vrste (114) in HT (60), in tiste ptice, ki dosegajo po IBA kriterij C (67 vrst ptic) • Priloga 6.1 »Cilji in ukrepi« podrobneje opredeljeni varstveni cilji in ukrepi na območjih Natura, pa tudi pristojni sektorji in odgovorni nosilci za izvajanje varstvenih ukrepov: upoštevane vse »natura« vrste (114) in HT (60) in 119 vrst ptic 	<p>KOMETARJI</p> <ul style="list-style-type: none"> • upoštevati posodobljeno tabelo 6.4 PUN • Izločiti ukrepe predvidene za financiranje iz kohezije (PUN 6.4 A: 22 projektov (19 območij) + PUN 6.4 B: 2 projekta) • načelo dopolnjevanja: LIFE ne financira ukrepov, ki so predvideni (v strateških dokumentih) za sofinanciranje iz drugih virov • prijavitelj mora v projektne predlogu navesti objektivne razloge zakaj ni mogel dobiti sredstev ESRR <p>PREDLOG PRIORITET ZA LIFE</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekti z ukrepi za izboljšanje stanja kvalifikacijskih vrst na območjih Natura 2000, ki so navedeni v Prilogi 6.1 »Cilji in ukrepi« Programa upravljanja Nature 2014-2020 in niso predvideni za financiranje iz ESRR (PUN Priloga 6.4 A in B). • omejiti se na ptice, vrste in habitatne tipe, ki so v neugodnem stanju ohranjenosti po poročanju po direktivi o pticah in direktivi o habitatih (za vrste U2 in U1, za ptice pa vključuje gnezdilke s kratkoročni m trendom populacije upadajoče(-), spremenljivo (F) ali stabilno (0) in minimalno populacijo ocenjeno na več kot 0)

1.2 Projekti za izboljšanje stanja habitatnih tipov na območjih Natura 2000 ali vrst (tudi vrst ptic), pomembnih za Skupnost, če njihovo stanje NI „ugodno/varno in se ne slabša“ ali „neznano“ v skladu z najnovejšimi splošnimi ocenami, ki so jih države članice na zadevni geografski ravni zagotovile v skladu s členom 17 direktive o habitatih ali najnovejšimi ocenami v skladu s členom 12 direktive o pticah in ocenami ptic na ravni EU.

STANJE V SLOVENIJI				KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET																																																																																																																																																																																																				
<p>V to projektno temo spadajo projekti:</p> <ul style="list-style-type: none"> za habitatne tipe na Natura območjih, ki po poročanju niso v »ugodnem« stanju in za vse vrste (tudi s priloge IV in V) iz Direktive o habitatih, ki nimajo stanja »ugodno« in vse vrste ptic iz Direktive o pticah, čigar stanje NI »varno in se ne slabša« (158 ptic). <p>Poročanje po Direktivi o habitatih 2013 (za 199 vrst):</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">VRSTE</th> <th colspan="3">V PUNu</th> <th colspan="4">ostale vrste z HD</th> </tr> <tr> <th>ALP</th> <th>CON</th> <th>skupaj</th> <th>ALP</th> <th>CON</th> <th>MMED</th> <th>skupaj</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>FV</td> <td>24</td> <td>30</td> <td>54</td> <td>19</td> <td>20</td> <td>2</td> <td>41</td> </tr> <tr> <td>U1-</td> <td>11</td> <td>16</td> <td>27</td> <td>11</td> <td>17</td> <td></td> <td>28</td> </tr> <tr> <td>U1+</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>5</td> <td>1</td> <td>1</td> <td></td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>U1=</td> <td>11</td> <td>7</td> <td>18</td> <td>5</td> <td>4</td> <td></td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>U1x</td> <td>13</td> <td>14</td> <td>27</td> <td>7</td> <td>11</td> <td></td> <td>18</td> </tr> <tr> <td>U2-</td> <td>6</td> <td>11</td> <td>17</td> <td>3</td> <td>4</td> <td></td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>U2x</td> <td>4</td> <td>6</td> <td>10</td> <td></td> <td>1</td> <td></td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>XX</td> <td>6</td> <td>8</td> <td>14</td> <td>25</td> <td>25</td> <td>2</td> <td>52</td> </tr> <tr> <td>skupaj</td> <td>77</td> <td>95</td> <td>172</td> <td>71</td> <td>83</td> <td>4</td> <td>158</td> </tr> </tbody> </table> <p>Poročanje po Direktivi o pticah 2013 (za 244 vrst), v PUN je vključenih 67 vrst</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">PTICE</th> <th colspan="2">Breeding taxa</th> <th colspan="2">Wintering taxa</th> </tr> <tr> <th>Short-term</th> <th>Long-term</th> <th>Short-term</th> <th>Long-term</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Increasing (+)</td> <td>35</td> <td>39</td> <td>11</td> <td>11</td> </tr> <tr> <td>Stable (O)</td> <td>43</td> <td>36</td> <td>9</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>Fluctuating (F)</td> <td>13</td> <td>9</td> <td>12</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Decreasing (-)</td> <td>50</td> <td>40</td> <td>7</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>Unknown (X)</td> <td>69</td> <td>86</td> <td>8</td> <td>6</td> </tr> </tbody> </table> <p>Ocene ptic na ravni EU</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Ocene ptic na ravni EU</th> <th>Breeding</th> <th>Passage</th> <th>Winter</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Secure</td> <td>133</td> <td>5</td> <td>27</td> </tr> <tr> <td>Declining</td> <td>15</td> <td>1</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Depleted</td> <td>9</td> <td></td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Near Threatened</td> <td>4</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Threatened</td> <td>13</td> <td></td> <td>13</td> </tr> <tr> <td>Unknown</td> <td>36</td> <td></td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Skupaj</td> <td>210</td> <td>6</td> <td>47</td> </tr> </tbody> </table>				VRSTE	V PUNu			ostale vrste z HD				ALP	CON	skupaj	ALP	CON	MMED	skupaj	FV	24	30	54	19	20	2	41	U1-	11	16	27	11	17		28	U1+	2	3	5	1	1		2	U1=	11	7	18	5	4		9	U1x	13	14	27	7	11		18	U2-	6	11	17	3	4		7	U2x	4	6	10		1		1	XX	6	8	14	25	25	2	52	skupaj	77	95	172	71	83	4	158	PTICE	Breeding taxa		Wintering taxa		Short-term	Long-term	Short-term	Long-term	Increasing (+)	35	39	11	11	Stable (O)	43	36	9	6	Fluctuating (F)	13	9	12	9	Decreasing (-)	50	40	7	15	Unknown (X)	69	86	8	6	Ocene ptic na ravni EU	Breeding	Passage	Winter	Secure	133	5	27	Declining	15	1	3	Depleted	9		2	Near Threatened	4			Threatened	13		13	Unknown	36		2	Skupaj	210	6	47	<p>KOMENTARJI</p> <ul style="list-style-type: none"> Habitati na Natura območjih - vseh 60 habitatnih tipov s priloge 1 je vključenih v PUN Za nekatere vrste in ptice pomembne za Skupnost ni bilo (še) vrednotenja po PUN metodologiji Za habitatne tipe vrednotenje enako kot pri prvi točki. Za vrste in ptice pa je vrednotenje potrebno razširiti na vse vrste z direktive o pticah in direktive o habitatih in za katere poročamo, ne samo tiste iz priloge II, kot je to pri PUN (za 69 vrst ptic, 114 vrst, 60 ht). Poslali vprašanje na EK glede projektov, ki se lotevajo vrst katerih stanje ohranjenosti ni znano (XX – unknown). <u>Odgovor EK (z 3.3.2016) dne</u> se glasi, da so upravičeni tudi projekti, ki ukvarjajo z vrstami katerih stanje ni znano, vendar pri ocenjevanju ne prejmejo 10 točk pri kriteriju 4 (AW 4) (Prispevanje k projektnim temam). <p>Preglednica vrst v slabem ohranitvenem stanju po taksonomskih skupinah (v oklepaju število točk za vrste, ki niso na prilogi 2 Direktive o habitatih in so v slabem oz. neugodnem stanju):</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>skupina</th> <th>ALP</th> <th>CON</th> <th>SKUPAJ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>metulji</td> <td>12,25 (4)</td> <td>14,5 (5,5)</td> <td>26,75 (9,5)</td> </tr> <tr> <td>rastline</td> <td>8,25 (3,25)</td> <td>12,5 (1,25)</td> <td>20,75 (4,5)</td> </tr> <tr> <td>netopirji</td> <td>8,5 (2,25)</td> <td>10,25 (2,75)</td> <td>18,75 (5)</td> </tr> <tr> <td>dvoživke</td> <td>6 (4)</td> <td>10,25 (4,75)</td> <td>16,25 (8,75)</td> </tr> <tr> <td>hrošči</td> <td>6,25 (0)</td> <td>8,5 (0)</td> <td>14,75 (0)</td> </tr> <tr> <td>ribe</td> <td>4,25 (0,5)</td> <td>5,25 (0,5)</td> <td>9,5 (1)</td> </tr> <tr> <td>kačji pastirji</td> <td>1,25 (0)</td> <td>7,25 (4)</td> <td>8,5 (4)</td> </tr> <tr> <td>plazilci</td> <td>4,25 (3,75)</td> <td>4,25 (3,75)</td> <td>8,5 (7,5)</td> </tr> <tr> <td>zveri</td> <td>3,5 (0,5)</td> <td>3,25 (0,5)</td> <td>6,75 (1)</td> </tr> </tbody> </table> <p>PREDLOG PRIORITET ZA LIFE</p> <p>Projekti z ukrepi za izboljšanje stanja ohranjenosti za vrste in habitatne tipe glede na oceno <u>vseh</u> vrst in HT z Direktive o habitatih (tudi tiste s priloge IV in V) z neugodnim (U1) in slabim (U2) stanjem glede na poročanje po 17. členu Direktive o habitatih in projekti za ptice, katerih stanje na ravni EU ni stabilno ali neznano in imajo ocene kratkoročnega trenda populacije glede na poročanje po 12. členu Direktive o pticah upadajoče(-), spremenljivo (F) ali stabilno (0).</p>				skupina	ALP	CON	SKUPAJ	metulji	12,25 (4)	14,5 (5,5)	26,75 (9,5)	rastline	8,25 (3,25)	12,5 (1,25)	20,75 (4,5)	netopirji	8,5 (2,25)	10,25 (2,75)	18,75 (5)	dvoživke	6 (4)	10,25 (4,75)	16,25 (8,75)	hrošči	6,25 (0)	8,5 (0)	14,75 (0)	ribe	4,25 (0,5)	5,25 (0,5)	9,5 (1)	kačji pastirji	1,25 (0)	7,25 (4)	8,5 (4)	plazilci	4,25 (3,75)	4,25 (3,75)	8,5 (7,5)	zveri	3,5 (0,5)	3,25 (0,5)	6,75 (1)
VRSTE	V PUNu				ostale vrste z HD																																																																																																																																																																																																			
	ALP	CON	skupaj	ALP	CON	MMED	skupaj																																																																																																																																																																																																	
FV	24	30	54	19	20	2	41																																																																																																																																																																																																	
U1-	11	16	27	11	17		28																																																																																																																																																																																																	
U1+	2	3	5	1	1		2																																																																																																																																																																																																	
U1=	11	7	18	5	4		9																																																																																																																																																																																																	
U1x	13	14	27	7	11		18																																																																																																																																																																																																	
U2-	6	11	17	3	4		7																																																																																																																																																																																																	
U2x	4	6	10		1		1																																																																																																																																																																																																	
XX	6	8	14	25	25	2	52																																																																																																																																																																																																	
skupaj	77	95	172	71	83	4	158																																																																																																																																																																																																	
PTICE	Breeding taxa		Wintering taxa																																																																																																																																																																																																					
	Short-term	Long-term	Short-term	Long-term																																																																																																																																																																																																				
Increasing (+)	35	39	11	11																																																																																																																																																																																																				
Stable (O)	43	36	9	6																																																																																																																																																																																																				
Fluctuating (F)	13	9	12	9																																																																																																																																																																																																				
Decreasing (-)	50	40	7	15																																																																																																																																																																																																				
Unknown (X)	69	86	8	6																																																																																																																																																																																																				
Ocene ptic na ravni EU	Breeding	Passage	Winter																																																																																																																																																																																																					
Secure	133	5	27																																																																																																																																																																																																					
Declining	15	1	3																																																																																																																																																																																																					
Depleted	9		2																																																																																																																																																																																																					
Near Threatened	4																																																																																																																																																																																																							
Threatened	13		13																																																																																																																																																																																																					
Unknown	36		2																																																																																																																																																																																																					
Skupaj	210	6	47																																																																																																																																																																																																					
skupina	ALP	CON	SKUPAJ																																																																																																																																																																																																					
metulji	12,25 (4)	14,5 (5,5)	26,75 (9,5)																																																																																																																																																																																																					
rastline	8,25 (3,25)	12,5 (1,25)	20,75 (4,5)																																																																																																																																																																																																					
netopirji	8,5 (2,25)	10,25 (2,75)	18,75 (5)																																																																																																																																																																																																					
dvoživke	6 (4)	10,25 (4,75)	16,25 (8,75)																																																																																																																																																																																																					
hrošči	6,25 (0)	8,5 (0)	14,75 (0)																																																																																																																																																																																																					
ribe	4,25 (0,5)	5,25 (0,5)	9,5 (1)																																																																																																																																																																																																					
kačji pastirji	1,25 (0)	7,25 (4)	8,5 (4)																																																																																																																																																																																																					
plazilci	4,25 (3,75)	4,25 (3,75)	8,5 (7,5)																																																																																																																																																																																																					
zveri	3,5 (0,5)	3,25 (0,5)	6,75 (1)																																																																																																																																																																																																					

1.3 Projekti, ki podpirajo omrežje Natura 2000 in so namenjeni invazivnim tujerodnim vrstam (ITV), če bi te verjetno poslabšale stanje vrst (tudi vrst ptic) ali habitatnih tipov, pomembnih za Skupnost

STANJE V SLOVENIJI	KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET
<ul style="list-style-type: none"> • Julija 2016 objavljena uredba EK (2016/1141) s seznamom 37 prednostnih vrst ITV • V SLO prednostnega seznama nimamo • Grožnje in pritiski na vrste glede na poročanje Slovenije po 17. členu Direktive o habitatih: <ul style="list-style-type: none"> • 7 vrst z grožnjo ITV: <ul style="list-style-type: none"> • 2 z visoko: drobni svitek <i>Anisus vorticulus</i> (SP_4056), močvirska sklednica <i>Emys orbicularis</i> (SP_1220) • 4 s srednjo grožnjo: <ul style="list-style-type: none"> • s priloge II: črtasti medvedek <i>Callimorpha quadripunctaria</i> (SP_1078), kranjska sita <i>Eleocharis carniolica</i> (SP_1898) • s priloge IV: Scopolijev zlatook <i>Lopinga achine</i> (SP_1067), črni apolon <i>Parnassius mnemosyne</i> (SP_1056) • 1 z nizko grožnjo: gozdni postavnež <i>Hypodryas maturna</i> (SP_1052 in SP_6169) • 9 habitatnih tipov z grožnjo ITV <ul style="list-style-type: none"> • 2 z visoko: Alpske reke in zelnata vegetacija vzdolž njihovih bregovi (HT_3220) in Nižinske in montanske do alpske hidrofilne robne združbe z visokim steblikovjem (HT_6430) • 6 s srednjo: Sredozemska slana travišča (<i>Juncetalia maritimi</i>) (HT_1410), Naravna evtrofna jezera z vodno vegetacijo zvez Magnopotamion ali Hydrocharitium (HT_3150), Reke z muljastimi obrežji z vegetacijo zvez Chenopodium rubri p.p. in Bidentium p.p. (HT_3270), Karbonatna nizka barja z navadno reziko (<i>Cladium mariscus</i>) in vrstami zveze Caricion davallianae (HT_7210), Bazična nizka barja (HT_7230), Obrečni hrastovo-jesenovo-brestovi gozdovi (<i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> in <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> ali <i>Fraxinus angustifolia</i>) vzdolž velikih rek (<i>Ulmion minoris</i>) (HT_91F0) • 1 z nizko grožnjo: Lehnjakotvorni izviri (<i>Cratoneurion</i>) (HT_7220) • PUN, tabela 6.1 (Vrednost podrobnejšega varstvenega cilja je »brez tujerodnih vrst*«) - 128 vrstic: <ul style="list-style-type: none"> • 23 vrst ptic • 11 vrst (1 od teh navedena zgoraj) • 10 habitatnih tipov (5 od teh navedene zgoraj) 	<p>KOMETARJI</p> <ul style="list-style-type: none"> • na EK in EASME poslali vprašanje glede prioritete liste ITV: A se lahko projekti lotevajo vseh vrst, ki so grožnja natura vrstam ali le teh 37 prednostnih ITV z uredbe? odgovor EK (3.3.2016): DA, projekti se lahko ukvarjajo tudi z ITV, ki niso na seznamu uredbe. <p>PREDLOG PRIORITET ZA LIFE</p> <p>celotna projektna tema, projekti naj vključujejo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizo vpliva ITV na vrste pomembne za Skupnost na Natura območjih • register lokacij oz. območij na Natura območjih z močnim vplivom ITV • predlog ukrepov za izboljšanje stanja - prednostna lista ukrepov stanja v PUNu (tabela 6.1) – izvajanje PUNa (128 vrstic/ukrepov) • ekonomsko analizo ukrepov in neukrepanja • ekosistemske storitve

1.4 Projekti za izvajanje vsaj enega od ukrepov, predvidenih v zadevnem okviru prednostnega ukrepanja, kot so ga posodobile države članice, ali konkretnih ukrepov, ki so bili opredeljeni, priporočeni ali dogovorjeni v okviru bio-geografskih seminarjev omrežja Natura 2000.

STANJE V SLOVENIJI	KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET
<p>PAF – poglavje G</p> <p>Biogeografski seminarji: Na referenčni listi iz marca 2016 sta 2 vrsti in 2 habitatna tipa še SR = Scientific Reserve</p> <ul style="list-style-type: none"> ALP – hromi volnoritec <i>Eriogaster catax</i> (SP_1074) CON – Scopolijev repnjak <i>Arabis scopoliana</i> (SP_4089) MMED <p>zaključki za MMED (Malta) - september 2016</p> <ul style="list-style-type: none"> SP_1224* glavata kareta <i>Caretta caretta</i> – SCI RES SP_1349 velika pliskavka <i>Tursiops truncatus</i> – IN MAJ HT_1170 morski grebeni - SUF 	<p>KOMETARJI</p> <ul style="list-style-type: none"> na EK in EASME poslali vprašanje glede izvajanja ukrepov iz bio-geografskih seminarjev o obveznosti določanja območij v LIFE za vrste z znanstvenim zadržkom. Odgovor EK 3.4.2017: seveda je mogoče izvajati projekte za vrste SCI RES, a če obstajajo dvomi o določitvi območja za te vrste, bo to znatno vplivalo na oceno predloga (AW3 in morda tudi AW1) kot tudi samo izvajanje projekta, zato takih projektov ne priporočajo. MMED <ul style="list-style-type: none"> glavata kareta je ciljna vrsta čezmejnega projekta LIFE EUROTURTLE (LIFE15 NAT/HR/000997), kjer je vodilni partner Hrvaški prirodoslovni muzej in eden izmed 8 partnerjev tudi slovenski upravičenec Univerza na Primorskem UP FAMNIT. pdf z opisom projekta. ukrepi za veliko pliskavko bodo financirani iz Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo <p>PREDLOG PRIORITET ZA LIFE</p> <ul style="list-style-type: none"> Ni prioriteta

1.5 Projekti, ki obravnavajo morski del izvajanja direktive o habitatih in direktive o pticah ter s tem povezane določbe iz deskriptorja 1 okvirne direktive o morski strategiji.

STANJE V SLOVENIJI	KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET
<p>deskriptor 1 okvirne direktive o morski strategiji: <i>Biotska raznovrstnost se ohranja. Kakovost in prisotnost habitatov ter razporeditev in številčnost vrst so v skladu s prevladujočimi fiziografskimi, geografskimi in podnebnimi pogoji.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> preglednica 2-2 (str. 24) vsebuje 8 vrst <ul style="list-style-type: none"> 4 vrste z oceno NMO (ni mogoče oceniti): glavata kareta <i>Caretta caretta</i>, velika pliskavka <i>Tursiops truncatus</i>, kamena korala <i>Cladocora caespitosa</i> in leščur <i>Pinna nobilis</i> 4 v dobrem stanju: navadna čigra <i>Sterna hirundo</i> in mala čigra <i>Sternula albifrons</i>, pozejdonka <i>Posidonia oceanica</i> in cimodoceja <i>Cymodocea nodosa</i> preglednica 2-3 (str. 25) vključuje 5 habitatnih tipov <ul style="list-style-type: none"> 3 v dobrem stanju: trdno dno infralitorala in cirkalitorala, sedimentno dno infralitorala in cirkalitorala, habitatni tip v vodnem stolpu 3 v slabem stanju: kamnito dno v bibavičnem pasu, sedimentno dno v bibavičnem pasu in habitatni tip v vodnem stolpu – meduze za kazalnik 1.6.1 Stanje tipičnih vrst in skupnosti 	<p>KOMETARJI</p> <ul style="list-style-type: none"> glavata kareta je ciljna vrsta mednarodnega projekta LIFE EUROTURTLE (LIFE15 NAT/HR/000997), kjer je vodilni partner Hrvaški prirodoslovni muzej in eden izmed 8 partnerjev tudi slovenski upravičenec Univerza na Primorskem UP FAMNIT. pdf z opisom projekta. ukrepi za veliko pliskavko bodo financirani iz Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo ukrepi habitatni tip »v vodnem stolpu« v slabem stanju možno rešiti le z vzpostavitvijo uravnotežene prehranjevalne verige – naj bodo financirani iz Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo <p>PREDLOG PRIORITET ZA LIFE</p> <ul style="list-style-type: none"> Ni prioriteta

1.6 Projekti za izboljšanje stanja habitatnih tipov ali vrst (tudi vrst ptic), pomembnih za Skupnost, katerih ukrepi so enaki ukrepom, opredeljenim v zadevnih akcijskih načrtih za obnovitev vrst ali habitatov na nacionalni ravni ali ravni EU

STANJE V SLOVENIJI	KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET
<p>Akcijski načrti na ravni EU:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Action Plan for the Conservation of the Danube Clouded Yellow Colias myrmidone in the European Union = metulj bakreni senožetnik • EU Large carnivores platform- Key actions • EU bird species action plans • akcijski načrti Bernske konvencije <ul style="list-style-type: none"> ○ navadni gož ○ Evropska strategija za ohranjanje nevretenčarjev ○ za velike zveri: ris, volk, medved ○ Evropska strategija za varstvo rastlin (2008-2014) <p>Aktualni nacionalni akcijski načrti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • volk • ris • PUN 2014-2020 	<p>KOMETARJI</p> <ul style="list-style-type: none"> • obstaja 8 Akcijskih načrtov za (prioritetne) »slovenske« ptice: <ul style="list-style-type: none"> - mali klinkač in južna postovka v SLO izjemno redki, a v EU je njun status »varen« (secure) – ni prioriteta - bobnarica – z njo se ukvarja LIFE STRŽEN na Cerknškem jezeru, status v EU je varen - zlatovranka – populacije v EU so si opomogle - kosec – možna prioriteta (2003 LIFE kosec) - kostanjevka – možna prioriteta - pritlikavi kormoran – možna prioriteta - vranjek – z njim se ukvarja LIFE SIMARINE <p>Velike zveri: za velike zveri se že izvajajo oz. so se izvajali LIFE projekti: 2002 Ursus Slovenia, 2013 LIFE DINALPBEAR, 2008 SLOWOLF; 2016 LIFE Lynx.</p> <p>PREDLOG PRIORITET ZA LIFE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ni prioriteta, vsebine vključene v zgornje projektne teme

B.2 TEMATSKE PREDNOSTNE NALOGE ZA BIOTSKO RAZNOVRSTNOST: dejavnosti za izvajanje strategije Unije za biotsko raznovrstnost do leta 2020, zlasti:

- i. dejavnosti, ki naj bi prispevale k uresničenju cilja št. 2;
- ii. dejavnosti, ki naj bi prispevale k uresničenju ciljev št. 3, 4 in 5.

CILJ 2 strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020 (COM(2011) 244 konč.):

Do leta 2020 so ekosistemi in njihove storitve ohranjeni in izboljšani z vzpostavitvijo zelene infrastrukture in obnovitvijo vsaj 15 % poškodovanih ekosistemov. (COM(2011) 244 konč.)

1.7 Projekti za izvajanje cilja št. 2 strategije za biotsko raznovrstnost z vključitvijo ukrepov za ohranjanje in izboljšanje ekosistemov in njihovih storitev v dejavnosti javnega ali zasebnega sektorja z vzpostavitvijo zelene in modre infrastrukture ter obnovo degradiranih ekosistemov.

Ti projekti morajo preskušati in uporabljati pristope, namenjene:

- (a) kartiranju in ocenjevanju (tudi vrednotenju) ekosistemov in morskih ekosistemov ter njihovih storitev, kar bo prispevalo k prednostnim nalogam za obnovo, zeleni ali modri infrastrukturi ali pa preprečevanju neto nesreč;
- (b) obnovi ekosistemov, vključno z obalnimi in morskimi ekosistemi in njihovimi storitvami z uporabo okvira prednostnih nalog za obnovo;
- (c) razvoju metodologij za vrednotenje in plačilo ekosistemskih storitev (vključno z materialnimi in nematerialnimi storitvami) ali
- (d) inovativnim shemam upravljanja, ki obravnavajo zlasti ekosistemske storitve, povezane z vodo, in bi lahko zagotovile morebitne mehanizme financiranja za uresničenje ciljev strategije za biotsko raznovrstnost ter prispevale k ciljem okvirne direktive o vodah in direktive o poplavah.

STANJE V SLOVENIJI	KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET
<p>Za Slovenijo prioritetni projekti, ki vključujejo infrastrukturo in obnovo ekosistemov so zbrani v PUN 2014-2020:</p> <ul style="list-style-type: none">• PUN tabela 6.1 cilji in ukrepi <p>št. varstvenih ukrepov kjer je vir financiranja projekt in varstveni ukrep: obnova in renaturacija je: 236</p> <ul style="list-style-type: none">• za 23vrst ptic,• 16 HT in• 27 vrst na• 73 območjih Natura 2000 <ul style="list-style-type: none">• PUN Priloga 6.4 Projekti (predvsem tabela A in B) <p>Pregled aktivnosti na temo ekosistemskih storitev v Sloveniji na strani Biodiversity Information system for Europe</p> <p>LIFE: Od leta 2014 naprej je ocena vplivov projekta na ekosistemske storitve obvezni del predloga.</p>	<p>KOMETARJI</p> <ul style="list-style-type: none">• na EK in EASME poslali vprašanje če se lahko projekti lotevajo le enega izmed navedenih pristopov ali morajo obravnavati vse pristope. Odgovor komisije iz 3.3.2017 je pritrdilen.• manjka nam enotna tabela (ali bolje baza) za spremljanje izvajanja ukrepov (PUN oz ESRR, INTERREG LIFE) <p>PREDLOG PRIORITET ZA LIFE</p> <ul style="list-style-type: none">• kartiranje in ocenjevanje (tudi vrednotenje) celinskih negozdnih ekosistemov ter njihovih storitev, kar bo prispevalo k prednostnim nalogam za obnovo, zeleni ali modri infrastrukturi ali pa preprečevanju neto nesreč;• analiza in zbiranje že opravljenih ekosistemskih kartiranj in vrednotenj po EU ter v Sloveniji (kohezija, Interreg. itd.) in modeliranje za Slovenijo

CILJ 5 strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020 (COM(2011) 244 konč.):

Do leta 2020 so invazivne tujerodne vrste (ITV) in njihove poti prepoznane in razvrščene po pomembnosti, prednostne vrste se nadzorujejo ali so iztrebljene, poti pa se upravljajo, da se preprečita pojavljanje in uveljavljanje novih ITV (COM(2011) 244 konč.)

1.8 Projekti za izvajanje ukrepov, namenjenim invazivnim tujerodnim vrstam v okviru cilja št. 5 strategije za biotsko raznovrstnost ali ob upoštevanju pobud za uresničenje ravni zaščite iz deskriptorja 2 – neavtohtone vrste iz okvirne direktive o morski strategiji, z ukrepi, ki preskušajo in uporabljajo pristope, namenjene:

- (a) preprečevanju vnosa invazivnih tujerodnih vrst, zlasti z obravnavanjem poti nenamernega vnosa;
- (b) vzpostavitvi sistema zgodnjega obveščanja in hitrega odzivanja ter
- (c) izkoreninjenju ali nadzoru naseljenih invazivnih tujih vrst na ustrezni prostorski ravni.

Ti projekti s svojimi ukrepi obravnavajo tri korake (preprečevanje, zgodnje opozarjanje in hiter odziv ter izkoreninjenje/nadzor) v celovitem okviru, v primeru, ko je bil eden od korakov že obravnavan, pa so njihovi ukrepi vsaj jasno umeščeni v širši okvir, ki povezuje vse tri korake. Vzpostaviti jih je treba zaradi izboljšanja – ali uvedbe novih – tehničnih, upravnih ali pravnih okvirov na zadevni ravni; namenjeni morajo biti preprečevanju obsežnejšega naseljevanja invazivnih tujih vrst na območju EU.

STANJE V SLOVENIJI	KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET
<ul style="list-style-type: none">• Julija 2016 objavljena uredba EK (2016/1141) s seznamom 37 prednostnih vrst ITV• Prioritetnega seznama v SLO nimamo.• deskriptor 2= tujerodne vrste (D2) NUMO: večina ocen NMO• Projekti v Sloveiji in EU<ul style="list-style-type: none">○ Projekt Thuja○ Neobiota Slovenije○ Invazivke nikoli ne počivajo○ DAISIE○ Artemis	<p>KOMETARJI</p> <p>Projekti morajo biti kompleksni, zajemati morajo večja območja, slediti principu 3 korakov (preventiva, zgodnje opozarjanje in hiter odziv) in vključevati lokalne upravljavce zemljišč (npr. komunalne službe),npr.:</p> <p>Dobre praksa gradbena in kmetijska, infrastrukturna (vzdrževanje cest) mehanizacija - preprečevanje širjenja kmetijstvo – naj bi to urejala navzkrižna skladnost</p> <p>Potrebno izdelati ves sistem – LIFE je tu priložnost.</p> <p>Morje – nimamo zaznanih problemov z ITV – delati na preventivi in hitrem obveščanju in ukrepanju na ravni S Jadrana</p> <p>PREDLOG PRIORITET ZA LIFE</p> <p>Celotna projektna tema.</p> <ol style="list-style-type: none">1 Projekti VZPOSTAVITVE SISTEMA SPREMLJANJA ITV in vključujejo2 vse 3 korake (preventiva, zgodnje opozarjanje in hiter odziv):3 pridobivanje info o razširjenosti4 posredovanje teh info pristojnim institucijam in splošni javnosti5 zgodnje opozarjanje in hitri odziv pristojnih inštitucij in lokalnih organov, upravljavcev in drugih deležnikov6 vzpostavitev baze in pregledovalnik (ne bi se omejili zgolj na vrste z EU uredbe, BAZA, portal – ARSO)7 priprava in izvajanje programov hitre odstranitve in obvladovanja <ol style="list-style-type: none">2 Projekti PREPREČEVANJA VNOSA in RAZŠIRJANJA ITV z ekonomsko analizo ukrepanja in neukrepanja

- odstranjevanje in preprečevanje širjenja,
- najboljše prakse v ravnanju z odstranjenimi osebkami - ozaveščanje lokalnih skupnosti, upravljavcev, sprejemnih organizacij,
- preprečevanje širjenja z zemljino, gradbenimi materiali in strojno mehanizacijam v GRADBENIŠTVU
- preprečevanje vnosa in razširjanja ITV v RIBIŠTVU, PREHRANI & TRGOVINI - vključno z uradnim nadzorom

CILJ 3 strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020 (COM(2011) 244 konč.):

A) **Kmetijstvo**: do leta 2020 čim bolj povečati kmetijska območja travnikov, orne zemlje in stalnih poljščin, za katere veljajo ukrepi v okviru SKP, ki so povezani z biotsko raznovrstnostjo, da bi zagotovili ohranjanje biotske raznovrstnosti in dosegli izmerljivo izboljšanje(*) stanja ohranjenosti vrst in habitatov, ki so odvisni od kmetijstva ali to nanje vpliva, ter pri zagotavljanju ekosistemskih storitev v primerjavi z referenčnim poročilom EU iz leta 2010 in torej prispevati h krepitvi trajnostnega upravljanja.

B) **Gozdovi**: do leta 2020 so vzpostavljeni načrti za gospodarjenje z gozdovi ali enakovredni instrumenti v skladu s trajnostnim upravljanjem gozdov (TUG)21 za vse gozdove, ki so v javni lasti, in gozdna gospodarstva nad določeno velikostjo** (določile jo bodo države članice ali regije in jo vključile v svoje programe razvoja podeželja), ki prejemajo sredstva v okviru politike EU za razvoj podeželja, da bi dosegli izmerljivo izboljšanje(*) stanja ohranjenosti vrst in habitatov, ki so odvisni od gozdarstva ali to nanje vpliva, in pri zagotavljanju ekosistemskih storitev v primerjavi z referenčnim poročilom EU iz leta 2010.

CILJ 4 strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020 (COM(2011) 244 konč.):

Ribištvo: doseganje največjega trajnostnega donosa (NTD22) do leta 2015. Doseganje porazdelitve starosti in velikosti populacije, ki je značilna za zdrave staleže, z upravljanjem ribištva brez večjega škodljivega vpliva na druge staleže, vrste in ekosisteme za pomoč doseganju dobrega stanja do leta 2020, kakor se zahteva v okvirni direktivi o morski strategiji.

1.9 Projekti, namenjeni ogroženim vrstam, ki niso vključene v priloge k direktivi o habitatih, njihovo stanje na evropskih rdečih seznamih ali rdečem seznamu zveze IUCN za vrste, ki niso zajete na evropskih rdečih seznamih pa je „ogroženo“ ali slabše.

STANJE V SLOVENIJI	KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET
<p>Ptice: BirdLife data Zone: nimamo takih vrst- profil slo</p> <p>Vrste: NIMAMO SEZNAMA TEH VRST.</p>	<p>KOMETARJI</p> <p>8 pregledati potrebno Evropske rdeče seznime:</p> <ul style="list-style-type: none"> • takih dvoživk in plazilcev nimamo • za financiranje iz Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo <p>9 poslati vprašanje na EK kaj z vrstami brez ocene, zaradi premalo podatkov (data deficient (dd))</p> <p>PREDLOG PRIORITET ZA LIFE</p> <p>celotna projektna tema, ker podrobnega seznama vrst, ki so na EU rdečem seznamu ogrožene in niso na Direktivi o habitatih nimamo</p>

1.10 Pilotni ali predstavitveni projekti, ki za dejavnosti v javnem in zasebnem sektorju, povezane z biotsko raznovrstnostjo, uporabljajo inovativne načine neposrednega ali posrednega financiranja (vključno z javnimi in zasebnimi partnerstvi, davčnimi instrumenti, izravnavo biotske raznovrstnosti itd.).

STANJE V SLOVENIJI	KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET
	<p>KOMETARJI</p> <p>NOV finančni mehanizem LIFE programa NCFE - Natural Capital Financing Facility je namenjen tudi temu.</p> <p>PREDLOG PRIORITET ZA LIFE ni prioriteta</p>

1.11 Pilotni ali predstavitveni projekti, ki preskušajo in nato izvajajo ukrepe za zeleno infrastrukturo, osredotočene na:

- inovativne tehnologije ter razvoj in uporabo tehničnih standardov, povezanih z njimi;
- ohranjanje ali obnovo ekosistemov v korist zdravja ljudi ali
- stroškovno učinkovite tehnologije in metode, ki v največji možni meri zmanjšajo vpliv obstoječe energetske in prometne infrastrukture na biotsko raznovrstnost s krepitvijo funkcionalnosti prostorsko povezanih ekosistemov.

STANJE V SLOVENIJI	KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET
<ul style="list-style-type: none"> • PUN – tabela 6.4 in 6.1 	<p>KOMETARJI</p> <ul style="list-style-type: none"> • PREDSTAVITVENI po LIFE terminologiji (Uredba LIFE, člen 2): »predstavitveni projekti« pomeni projekte, ki vpeljejo v prakso, preizkusijo, ocenjujejo in razširjajo ukrepe, metodologije ali pristope, ki so novi ali neznani v posebnem sklopu projekta, kot so geografski, ekološki ali socialno-gospodarski sklop, in ki bi jih bilo mogoče v podobnih okoliščinah uporabiti tudi drugje; • PILOTNI po LIFE terminologiji (Uredba LIFE, člen 2): »pilotni projekti« pomeni projekte, pri katerih se uporablja tehnika ali metoda, ki pred tem še ni bila uporabljena ali preskušena, ki prinaša morebitne okoljske in podnebne prednosti v primerjavi s trenutno najboljšo prakso in ki jo je pozneje v podobnih razmerah mogoče uporabiti v večjem obsegu; <p>PREDLOG PRIORITET ZA LIFE celotna projektna tema</p>

C. PREDNOSTNO PODROČJE OKOLJSKO UPRAVLJANJE IN INFORMACIJE

C.1 Akcije obveščanja, komuniciranja in ozaveščanja v skladu s prednostnimi nalogami sedmega okoljskega akcijskega programa;

1.12 Narava in biotska raznovrstnost

- I. Nacionalne ali nadnacionalne akcije ozaveščanja z namenom javnega ozaveščanja **o mreži Natura 2000**. Te kampanje morajo biti zasnovane tako, da bodo zagotovile precej boljše zavedanje naravnih vrednosti (vključno z ekosistemskimi storitvami), zaradi katerih je bila vzpostavljena mreža Natura 2000, in morda pozitivno vplivale **na spremembo vedenjskih vzorcev** večjega dela ciljne publike in/ali določenih socialnih, upravnih ali gospodarskih sektorjev.
- II. Akcije ozaveščanja **o velikih zvereh** na ravni populacije zadevne vrste.
- III. Nacionalne in nadnacionalne akcije informiranja in ozaveščanja **o strategiji EU za biotsko raznovrstnost**, da bi bili državljani in ključni deležniki, vključno z oblikovalci politike, podjetji in lokalnimi, regionalnimi ali nacionalnimi organi, bolj obveščeni o ciljih in namenih strategije ter jih bolje razumeli.
- IV. Nacionalne in nadnacionalne akcije ozaveščanja **o invazivnih tujerodnih vrstah**, ki so namenjene splošni javnosti in ključnim deležnikom, vključno z oblikovalci politike, podjetji in lokalnimi, regionalnimi ali nacionalnimi organi.
- V. Akcije ozaveščanja **o zeleni infrastrukturi**, ki so namenjene ključnim skupinam deležnikov in spodbujajo dobre prakse ter/ali izboljšujejo pridobivanje, analizo in razširjanje tehničnih in prostorskih podatkov za uvajanje zelene infrastrukture.

STANJE V SLOVENIJI	KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET
<p>V Sloveniji veliko izkušenj:</p> <p>Natura 2000</p> <ul style="list-style-type: none">• Komunikacijska podpora Naturi 2000• številni projekti na temo narave – seznam na www.natura2000.si• velike zveri: LIFE, Interreg in drugi projekti z dobrimi komunikacijskimi prijemi. <p>Biotska raznovrstnost</p> <ul style="list-style-type: none">• Strategija in akcijski načrt ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji 2015-2025 – v pripravi• LIFE projekt AQUAVIVA – o biotski raznovrstnosti celinskih voda• Trenutno v fazi ocenjevanja projekt LIFE na temo biodiverzitete in opravevalcev (NIB, LUTRA, lokalni zavodi KGZ) <p>ITV</p> <p>Od letos se izvaja se LIFE projekt na temo invazivnih vrst v gozdu – ARTEMIS (GIS, ZRSVN, ZGS, SYMBIOSIS)</p> <p>Baza slovenskih LIFE projektov, baza vseh LIFE projektov</p>	<p>KOMETARJI</p> <ul style="list-style-type: none">• Opomba iz večletnega delovnega programa LIFE: Pri oceni evropske dodane vrednosti projektov bo upoštevan obseg akcij.• Pri vseh točkah je poudarek nacionalnih ali nadnacionalnih razsežnostih projektov!• vplivanje na vedenjske vzorce večjega dela ciljne publike/sektorjev – potrebni premišljeni pristopi in nujno s sodelovanjem strokovnjakov s področja komuniciranja, analize in spreminjanja vedenjskih vzorcev <p>PREDLOG PRIORITET ZA LIFE celotna projektna naloga, za ITV z vzpodbujanjem:</p> <ol style="list-style-type: none">1. vzpostavitve SISTEMA SPREMLJANJA:<ol style="list-style-type: none">a. pridobivanje info o razširjenosti (koncept ljudske znanosti (Citizen Science))b. posredovanje teh info pristojnim institucijam in splošni javnostic. zgodnje opozarjanje in hitri odziv pristojnih inštitucij in lokalnih organov, upravljavcev in drugih deležnikovd. ustanovitev enotne vhodne točke vzpostavitve baze in pregledovalnika (ne bi se omejili zgolj na vrste z EU uredbe, BAZA, portal – ARSO)2. Uvedba kodeksov ravnanj BERNŠKE konvencije (prevod, informiranje -predstavitev posameznim deležnikom, implementacija) <p>za NATURO in BIOTSKO RAZNOVRSTNOST: vzpostavitev portala oz. sistema za »ljudsko znanost« (citizen science) nacionalnih razsežnosti</p>

1.13 Upravljanje in izvajanje

- I. Ozaveščanje in usposabljanje sodstva, organov, odgovornih za pravosodje, javne uprave in zastopnikov javnega interesa o dostopu do pravnega varstva na področju okolja, tudi o načinih za zagotavljanje ter merjenje učinkovitosti in uspešnosti sodnih revizijskih postopkov,
- II. Ozaveščanje o direktivi o okoljski odgovornosti za industrijske subjekte, določitelje škode, strokovnjake za ocene tveganja, decentralizirane pristojne organe (v državah članicah, v katerih imenovanje pristojnih organov poteka na lokalni ali regionalni ravni) in okoljske nevladne organizacije glede pravic in obveznosti vsake skupine deležnikov ozaveščanje in razvoj smernic za raziskovalce, MSP ter javne organe kot evropske uporabnike genskih virov
- III. Ozaveščanje in razvoj smernic za raziskovalce, MSP ter javne organe kot evropske uporabnike genskih virov, da bi pospešili skladnost z zahtevami uredbe o dostopu in delitvi koristi ter podprli dejavnosti za evropsko zbiranje genskih virov, zaradi izboljšanja organizacije in evidentiranja vzorcev.

STANJE V SLOVENIJI	KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET
ni pregleda	celotna projektna tema

C.2 Dejavnosti v podporo učinkovitim nadzornim procesom in ukrepom za spodbujanje skladnosti v zvezi z okoljsko zakonodajo Unije, pa tudi dejavnosti v podporo informacijskim sistemom in orodjem za izvajanje okoljske zakonodaje Unije.

1.14 Izvajanje, inšpekcijski pregledi in nadzor

- I. *projekti za povečanje učinkovitosti in uspešnosti okoljskih inšpekcijskih služb in nadzora s:*
 - strateško uporabo meril tveganja, da bi ocenili, ovrednotili in ublažili najresnejše vrste neskladnosti z okoljskim pravom EU,
 - spodbujanjem sodelovanja in usklajevanja med različnimi inšpekcijskimi in nadzornimi organi, da bi uskladili in kar najbolj uporabili sredstva za inšpekcijske preglede in nadzor,
 - oblikovanjem in uporabo elektronskih evidenc inšpekcijskih pregledov in nadzornega dela, da bi omogočili lažje merjenje in ocenjevanje učinkovitosti in uspešnosti takega dela, in/ali
 - optimiziranjem sporočanja rezultatov inšpekcijskih pregledov in nadzornega dela javnosti ter njihovega dejavnega razširjanja
- II. *projekti za povečanje učinkovitosti in uspešnosti dejavnosti za boj proti okoljskemu kriminalu s:*
 - spodbujanjem izmenjave izkušenj in dobrih praks med javnimi organi, zadolženimi za preiskovanje in kazenski pregon okoljskega kriminala ter razsojanje o njem,
 - optimiziranjem izmenjave obveščevalnih in drugih podatkov med javnimi organi, zadolženimi za preiskovanje okoljskega kriminala, zlasti kriminala, pri katerem gre za čezmejno premeščanje odpadkov, trgovino z divjimi živalmi, lesom ali kemikalijami, vključno z usposabljanjem organov pregona, finančnih preiskovalnih enot, carinskih uradnikov, policistov, ki se ukvarjajo z okoljskim kriminalom, tožilcev in sodstva.

STANJE V SLOVENIJI	KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET
ni pregleda	celotna projektna tema

1.15 Izmenjava dobrih praks

- I. *Projekti, ki podpirajo izmenjavo dobrih praks in razvoj spretnosti upravljavcev območij Natura 2000 na podlagi priporočil novih bio-geografskih seminarjev mreže Natura 2000.*
- II. *Projekti, ki naj bi razvili in podprli vlogo mrež prostovoljcev ter zagotovili, da bodo dolgoročno prispevale k dejavnemu upravljanju mreže Natura 2000.*
- III. *Projekti, ki izboljšujejo vključenost znanstvene politike s prenosom rezultatov in/ali dobrih praks, da bi zagotovili ustrezno tehnično ozadje za podporo uredbe REACH, uredbe o preskusnih metodah (1), druge zakonodaje o kemikalijah ali direktive o zaščiti živali, ki se uporabljajo v znanstvene namene (2).*
- IV. *Projekti, ki spodbujajo izmenjavo dobrih praks v zvezi z zakonodajo o kakovosti zraka in se osredotočajo na spremljanje in modeliranje, evidence emisij, prakse upravljanja, določanje vira, deljenje informacij, usklajevanje in podporo.*
- V. *Izmenjava znanja in dobre prakse glede zelenih javnih naročil med javnimi organi, ki pokrivajo vsaj dva od naslednjih elementov: zeleni elementi v razpisnih dokumentih, ocenjevanje preverjanja zelenih meril, stroški in koristi zelenega nakupa, delo z obstoječimi dobavitelji zaradi zmanjšanja učinka na okolje in stroškov pogodb, ki so že bile dodeljene, spremljanje dejavnosti zelenih javnih naročil, posvetovanje s tržnimi akterji, informacije o dostopnosti na trgu ter vzpostavitev in delovanje osrednjih nabavnih organov s pristojnostmi na področju zelenih javnih naročil*

STANJE V SLOVENIJI	KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET
ni pregleda	celotna projektna tema

1.16 Spodbujanje zunajsodnega reševanja sporov

Projekti za spodbujanje zunajsodnega reševanja sporov kot načina za iskanje sporazumnih in učinkovitih rešitev za spore na področju okolja, na primer z dejavnostmi in dogodki, namenjenimi usposabljanju strokovnih delavcev ali izmenjavi dobrih praks in izkušenj glede mediacije na področju okolja.

STANJE V SLOVENIJI	KOMENTARJI in PREDLOG PRIORITET
ni pregleda	celotna projektna tema

3. SEZNAM PRIORITETNIH VSEBIN ZA SOFINANCIRANJE

Tabela 3.1: Prioritetne vsebine za sofinanciranje projektnih predlogov za naravo na prednostnem področju LIFE Narava in biotska raznovrstnost

TEMATSKE PREDNOSTNE NALOGE ZA NARAVO (Večletni delovni program LIFE 2014-2017)	Prioriteta MOP
<p>1.1 Projekti za izboljšanje stanja habitatnih tipov ali vrst (tudi vrst ptic), pomembnih za Skupnost, ki so usmerjeni na območja Natura 2000, predlagana ali določena za te habitatne tipe ali vrste (kvalifikacijske).</p>	<p>Projekti izboljšanja stanja iz priloge 6.1 PUN:</p> <ul style="list-style-type: none"> za vrste in habitatne tipe v neugodnem – nezadostnem stanju ohranjenosti (U1), neugodnem – slabem stanju ohranjenosti (U2) glede na poročanje po 17. členu Direktive o habitatih za ptice gnezdilke s kratkoročnim populacijskim trendom upadajoče (-), stabilno (0) ali spremenljivo (F) in minimalno oceno velikosti populacije večjo od 0 glede na poročanje po 12. členu Direktive o pticah.
<p>1.2 Projekti za izboljšanje stanja habitatnih tipov na območjih Natura 2000 ali vrst (tudi vrst ptic), pomembnih za Skupnost, če njihovo stanje NI „ugodno/varno in se ne slabša“ ali „neznano“ v skladu z najnovejšimi splošnimi ocenami, ki so jih države članice na zadevni geografski ravni zagotovile v skladu s členom 17 direktive o habitatih ali najnovejšimi ocenami v skladu s členom 12 direktive o pticah in ocenami ptic na ravni EU.</p>	<p>Projekti z ukrepi za izboljšanje stanja ohranjenosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> za vrste in habitatne tipe pomembne za Skupnost s skupno oceno glede na poročanje po 17. členu Direktive o habitatih neugodno – nezadostno (U1), neugodno – slabo (U2) za ptice pomembne za Skupnost, katerih stanje na ravni EU ni varno (secure) ali neznano (unknown) in imajo ocene kratkoročnega trenda glede na poročanje po 12. členu Direktive o pticah upadajoče(-), spremenljivo (F) ali stabilno (0).
<p>1.3 Projekti, ki podpirajo omrežje Natura 2000 in so namenjeni invazivnim tujerodnim vrstam (ITV), če bi te verjetno poslabšale stanje vrst (tudi vrst ptic) ali habitatnih tipov, pomembnih za Skupnost.</p>	<p>celotna projektna tema</p>

Tabela 3.2: Prioritetne vsebine za sofinanciranje projektnih predlogov za biotsko raznovrstnost na prednostnem področju LIFE Narava in biotska raznovrstnost

TEMATSKE PREDNOSTNE NALOGE ZA BIOTSKO RAZNOVRSTNOST (Večletni delovni program LIFE 2014-2017)	Prioriteta MOP
<p>1.7 Projekti za izvajanje cilja št. 2 strategije za biotsko raznovrstnost z vključitvijo ukrepov za ohranjanje in izboljšanje ekosistemov in njihovih storitev v dejavnosti javnega ali zasebnega sektorja z vzpostavitvijo zelene in</p>	<p>deloma točka a) iz projektne teme (Večletni delovni program LIFE): <i>Ti projekti morajo preskušati in uporabljati pristope, namenjene kartiranju in</i></p>

<p>modre infrastrukture ter obnovo degradiranih ekosistemov.</p>	<p><i>ocenjevanju (tudi vrednotenju) CELINSKIH NEGOZDNIH ekosistemov ter njihovih storitev</i></p> <p>Projekti naj uporabljajo pristope razvite na ravni EU kot je analitični okvir razvit v okviru MAES (http://biodiversity.europa.eu/maes.) in z uporabo najnovejše tipologije za klasifikacijo ekosistemskih storitev CICES. Prioritetno naj se uporablja obstoječe podatke kartiranih ekosistemov/habitatov, ki so bili pridobljeni z javnimi sredstvi.</p>
<p>1.8 Projekti za izvajanje ukrepov, namenjenim invazivnim tujerodnim vrstam v okviru cilja št. 5 strategije za biotsko raznovrstnost ali ob upoštevanju pobud za uresničenje ravni zaščite iz deskriptorja 2 – neavtohtone vrste iz okvirne direktive o morski strategiji, z ukrepi, ki preskušajo in uporabljajo pristope, namenjene:</p> <p>(a) preprečevanju vnosa invazivnih tujerodnih vrst, zlasti z obravnavanjem poti nenamernega vnosa;</p> <p>(b) vzpostavitvi sistema zgodnjega obveščanja in hitrega odzivanja ter</p> <p>(c) izkoreninjenju ali nadzoru naseljenih invazivnih tujih vrst na ustrezni prostorski ravni.</p> <p>Ti projekti s svojimi ukrepi obravnavajo tri korake (preprečevanje, zgodnje opozarjanje in hiter odziv ter izkoreninjenje/nadzor) v celovitem okviru, v primeru, ko je bil eden od korakov že obravnavan, pa so njihovi ukrepi vsaj jasno umeščeni v širši okvir, ki povezuje vse tri korake. Vzpostaviti jih je treba zaradi izboljšanja – ali uvedbe novih – tehničnih, upravnih ali pravnih okvirov na zadevni ravni; namenjeni morajo biti preprečevanju obsežnejšega naseljevanja invazivnih tujih vrst na območju EU.</p>	<p>celotna projektna tema</p>
<p>1.9 Projekti, namenjeni ogroženim vrstam, ki niso vključene v priloge k direktivi o habitatih, njihovo stanje na evropskih rdečih seznamih ali rdečem seznamu zveze IUCN za vrste, ki niso zajete na evropskih rdečih seznamih pa je „ogroženo“ ali slabše</p>	<p>celotna projektna tema</p>
<p>1.11 Pilotni ali predstavitveni projekti, ki preskušajo in nato izvajajo ukrepe za zeleno infrastrukturo, osredotočene na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inovativne tehnologije ter razvoj in uporabo tehničnih standardov, povezanih z njimi; • ohranjanje ali obnovo ekosistemov v korist zdravja ljudi ali • stroškovno učinkovite tehnologije in metode, ki v največji možni meri zmanjšajo vpliv obstoječe energetske in prometne infrastrukture na biotsko raznovrstnost s krepitvijo funkcionalnosti prostorsko povezanih ekosistemov 	<p>celotna projektna tema</p>

Tabela 3.3: Prioritetne vsebine za sofinanciranje projektnih predlogov na prednostnem področju LIFE Okoljsko upravljanje in informacije

PREDNOSTNO PODROČJE OKOLJSKO UPRAVLJANJE IN INFORMACIJE (Večletni delovni program LIFE 2014-2017)	Prioriteta MOP
vse projektne teme	vse projektne teme

4. POJASNILA O IZBIRI PRIORITETNIH VSEBIN ZA SOFINANCIRANJE

Za projektne teme iz Večletnega delovnega programa LIFE 2014-2017 za prednostno področje Narava in biotska raznovrstnost, za tematske prednostne naloge za naravo:

1.1 Projekti za izboljšanje stanja habitatnih tipov ali vrst (tudi vrst ptic), pomembnih za Skupnost, ki so usmerjeni na območja Natura 2000, predlagana ali določena za te habitatne tipe ali vrste (kvalifikacijske).

OBRAZLOŽITEV: Tu gre za vsebine, ki direktno podpirajo izvajanje Programa upravljanja Nature 2014-2020 (PUN). Projektna tema omogoča učinkovitejšo in hitrejšo implementacijo PUN, kar je v PUN tudi predvideno. Da pa bi spodbudili prijavo projektov za vrste, habitatne tipe in ptice, ki so po poročanju Slovenije po 12. členu Direktive o pticah in 17. členu Direktive o habitatih v neugodnem stanju ohranjenosti smo projektno temo vsebinsko omejili na ukrepe predvidene v tabeli 6.1 PUN na vrste in habitatne tipe v neugodnem stanju ohranjenosti (U2 in U1) ter ptice gnezdilke s kratkoročnim populacijskim trendom upadajoče (-), stabilno (0) ali spremenljivo (F) in minimalno oceno velikosti populacije večjo od 0. **Predlagamo sofinanciranje vsebinsko omejene projektne teme.**

1.2 Projekti za izboljšanje stanja habitatnih tipov na območjih Natura 2000 ali vrst (tudi vrst ptic), pomembnih za Skupnost, če njihovo stanje NI „ugodno/varno in se ne slabša“ ali „neznano“ v skladu z najnovejšimi splošnimi ocenami, ki so jih države članice na zadevni geografski ravni zagotovile v skladu s členom 17 direktive o habitatih ali najnovejšimi ocenami v skladu s členom 12 direktive o pticah in ocenami ptic na ravni EU.

OBRAZLOŽITEV: Projektna tema vključuje projekte za vse vrste iz prilog Direktive o habitatih oz. iz prilog Direktive o pticah in ne le tiste, za katere so bila razglašena Natura 2000 območja in so v neugodnem stanju ohranjenosti. Gre za dopolnjevanje vsebin iz PUN. Projektna tema omogoča ukrepe za izboljšanje stanja vrst za katere je Slovenija dolžna skrbeti glede na omenjeni direktivi, vendar za to nima drugih vzvodov, da bi take ukrepe financirala. Vsi drugi finančni mehanizmi omogočajo zgolj ukvarjanje s t.i. »kvalifikacijskimi« oz. »natura« vrstami, ki pa so zajeti tudi v prvi prioritetni temi LIFE (glej 1.1). Projektna tema je izvorno omejena na vrste v ki niso v ugodnem ohranitvenem stanju oz. za ptice z oceno varno. Da pa bi spodbudili prijavo projektov za ptice, ki so prioritetne smo vsebino za te omejili na ptice katerih stanje na ravni EU ni stabilno ali neznano in imajo ocene kratkoročnega trenda glede na poročanje po 12. členu Direktive o pticah upadajoče (-), spremenljivo (F) ali stabilno (0). **Predlagamo sofinanciranje vsebinsko omejene projektne teme.**

1.3 Projekti, ki podpirajo omrežje Natura 2000 in so namenjeni invazivnim tujerodnim vrstam (ITV), če je verjetno, da bi te poslabšale stanje vrst (tudi vrst ptic) ali habitatnih tipov, pomembnih za Skupnost

OBRAZLOŽITEV: Tu gre za vsebine, ki direktno podpirajo izvajanje Programa upravljanja Nature 2014-2020 (PUN), v katerem je predvidenih 128 ukrepov, ki vključujejo invazivne tujerodne vrste (ITV) in širše, saj omogoča izvajanje ukrepov za izboljšanje stanja vseh vrst in habitatnih tipov iz priloge Direktive o habitatih oz. vseh ptic iz priloge Direktive o pticah (pomembne za Skupnost), ki jih ogrožajo invazivne tujerodne vrste. **Ker gre za vsebine, ki dopolnjujejo prvi dve projektni temi (1.1 in 1.2), predlagamo sofinanciranje celotne projektne teme.**

1.4 Projekti za izvajanje vsaj enega od ukrepov, predvidenih v zadevnem okviru prednostnega ukrepanja, kot so ga posodobile države članice, ali konkretnih ukrepov, ki so bili opredeljeni, priporočeni ali dogovorjeni v okviru bio-geografskih seminarjev omrežja Natura 2000.

OBRAZLOŽITEV: Projektna tema predvideva izvajanje ukrepov predvidenih v okviru prednostnega ukrepanja (PAF) in ti so v Sloveniji že vključeni v Programu upravljanja z Naturo (PUN) in ju pokrivata prvi dve projektni temi (1.1 in 1.2). Drugi del projektne teme pa vključuje konkretne ukrepe opredeljene ali dogovorjene v okviru bio-geografskih seminarjev omrežja Natura 2000. Za Slovenijo so med odprtimi temami na referenčni listi iz marca 2016 še 2 vrsti: metulj hromi volnoritec *Eriogaster catax* in rastlina Scopolijev repnjak *Arabis scopoliana*; iz zaključkov biogeografskega seminarja za MMED iz septembra 2016 pa dve vrsti: glavata kareta *Caretta caretta* in velika pliskavka *Tursiops truncatus*. LIFE program je zelo strikten pri izvajanju ukrepov predvidenih v projektni prijavi. Če obstajajo dvomi, da kak ukrep (npr. razglasitev Natura območja) predviden v predlogu, ni smiseln, bo to Evropska komisija upoštevala že v procesu ocenjevanja, če pa rezultati projekta pokažejo, da izvedba posameznega ukrepa (razglasitev območja) ni potrebna lahko to močno negativno vpliva na uspešen zaključek projekta. Zato smo se odločili, da te projektne teme ne izpostavimo. **Sicer pa je financiranje ukrepov za morske vrste predvideno iz sklada za pomorstvo in ribištvo, zato te projektne teme ne uvrščamo med prioritete za sofinanciranje.**

1.5 Projekti, ki obravnavajo morski del izvajanja direktive o habitatih in direktive o pticah ter s tem povezane določbe iz deskriptorja 1 okvirne direktive o morski strategiji.

OBRAZLOŽITEV: Po deskriptorju 1 NUMO so v slabem stanju ohranjenosti 3 habitatni tipi (kamnito dno v bibavičnem pasu, sedimentno dno v bibavičnem pasu in habitatni tip v vodnem stolpu – meduze) ter 4 vrste z oceno NMO (ni mogoče oceniti) (glavata kareta *Caretta caretta*, velika pliskavka *Tursiops truncatus*, kamena korala *Cladocora caespitosa* in leščur *Pinna nobilis*). Ukrepi za glavato kareto v čezmejnem projektu LIFE EUROTURTLE (LIFE15 NAT/HR/000997), kjer je vodilni partner Hrvaški prirodoslovni muzej in eden izmed 8 partnerjev tudi slovenski upravičenec Univerza na Primorskem UP FAMNIT. **Za financiranje ukrepov za morske vrste in habitatne tipe so predvidena sredstva iz sklada za pomorstvo in ribištvo zato te projektne teme ne smatramo kot prioritete za sofinanciranje.**

1.6 Projekti za izboljšanje stanja habitatnih tipov ali vrst (tudi vrst ptic), pomembnih za Skupnost, katerih ukrepi so enaki ukrepom, opredeljenim v zadevnih akcijskih načrtih za obnovitev vrst ali habitatov na nacionalni ravni ali ravni EU

OBRAZLOŽITEV: Tako na ravni EU, kot na nacionalni ravni obstajajo akcijski načrti (seznam v Analizi), ker pa gre za vrste, ki so pomembne za Skupnost jih obravnavata že prioriteta tema 1.1 in 1.2. **Zato menimo, da posebno izpostavljanje te projektne teme ni potrebno in je nismo uvrstili na seznam prioritarnih vsebin za sofinanciranje.**

Za projektne teme iz Večletnega delovnega programa LIFE 2014-2017 za prednostno področje Narava in biotska raznovrstnost, za tematske prednostne naloge za biotsko raznovrstnost in sicer za:

1.7 Projekti za izvajanje cilja št. 2 strategije za biotsko raznovrstnost z vključitvijo ukrepov za ohranjanje in izboljšanje ekosistemov in njihovih storitev v dejavnosti javnega ali zasebnega sektorja z vzpostavitvijo zelene in modre infrastrukture ter obnovo degradiranih ekosistemov
Ti projekti morajo preskušati in uporabljati pristope, namenjene:

- (a) kartiranju in ocenjevanju (tudi vrednotenju) celinskih in morskih ekosistemov ter njihovih storitev, kar bo prispevalo k prednostnim nalogam za obnovo, zeleni ali modri infrastrukturi ali pa preprečevanju neto nesreč;*
- (b) obnovi ekosistemov, vključno z obalnimi in morskimi ekosistemi in njihovimi storitvami z uporabo okvira prednostnih nalog za obnovo;*
- (c) razvoju metodologij za vrednotenje in plačilo ekosistemskih storitev (vključno z materialnimi in nematerialnimi storitvami) ali*
- (d) inovativnim shemam upravljanja, ki obravnavajo zlasti ekosistemske storitve, povezane z vodo, in bi lahko zagotovile morebitne mehanizme financiranja za uresničenje ciljev strategije za biotsko raznovrstnost ter prispevale k ciljem okvirne direktive o vodah in direktive o poplavih.*

OBRAZLOŽITEV: Gre za široko temo z veliko različnimi pristopi. Pomembnost teme na Evropskem nivoju izraža dejstvo, da bo Evropska Komisija v letu 2017 posebej na temo ekosistemskih storitev razpisala LIFE pripravljalne projekte, ki so poseben tip LIFE projektov namenjeni naslavljanju posebnih potreb za razvoj in izvajanje okoljske ali podnebne politike in zakonodaje Unije, prav tako pa se kartiranje in vrednotenje ekosistemskih storitev spodbuja tudi skozi druge finančne mehanizme (EGP, INTERREG). Za Slovenijo je pomembno predvsem kartiranje in ocenjevanje ekosistemskih storitev (točka a). Ker se kartiranje ekosistemskih storitev gozdnih habitatnih tipov že izvaja, kartiranje ekosistemskih storitev morskih habitatov pa bodo financirani iz drugih skladov, predlagamo sofinanciranje projektov kartiranja, ocenjevanja in vrednotenja celinskih negozdnih ekosistemov ter njihovih storitev. Projekti naj uporabljajo pristope razvite na ravni EU kot je analitični okvir razvit v okviru MAES in z uporabo najnovejše tipologije za klasifikacijo ekosistemskih storitev CICES. Prioritetno naj se uporablja obstoječe podatke kartiranja ekosistemov/habitatov, ki so bili pridobljeni z javnimi sredstvi. **Ker gre področje, ki je pri nas šele v zametkih in smo ga dolžni vzpostaviti, predlagamo spodbudo s sofinanciranjem v višini 20 % in sicer omejeno na vsebino točke (a) za celinske negozdne ekosisteme.** Ostale tri točke (b, c in d) ne smatramo kot prioritete za sofinanciranje.

1.8 Projekti za izvajanje ukrepov, namenjenim invazivnim tujerodnim vrstam v okviru cilja št. 5 strategije za biotsko raznovrstnost ali ob upoštevanju pobud za uresničenje ravni zaščite iz deskriptorja 2 – neavtohtone vrste iz okvirne direktive o morski strategiji, z ukrepi, ki preskušajo in uporabljajo pristope, namenjene:

- (a) preprečevanju vnosa invazivnih tujerodnih vrst, zlasti z obravnavanjem poti nenamerne vnosa;*

- (b) vzpostavitvi sistema zgodnjega obveščanja in hitrega odzivanja ter
(c) izkoreninjenju ali nadzoru naseljenih invazivnih tujerodnih vrst na ustrezni prostorski ravni.

Ti projekti s svojimi ukrepi obravnavajo tri korake (preprečevanje, zgodnje opozarjanje in hiter odziv ter izkoreninjenje/nadzor) v celovitem okviru, v primeru, ko je bil eden od korakov že obravnavan, pa so njihovi ukrepi vsaj jasno umeščeni v širši okvir, ki povezuje vse tri korake. Vzpostaviti jih je treba zaradi izboljšanja – ali uvedbe novih – tehničnih, upravnih ali pravnih okvirov na zadevni ravni; namenjeni morajo biti preprečevanju obsežnejšega naseljevanja invazivnih tujerodnih vrst na območju EU

OBRAZLOŽITEV: Projektna tema je zelo zahtevna, vključuje kompleksne projekte, ki morajo zajemati večja območja, slediti principu 3 korakov (preventiva, zgodnje opozarjanje in hiter odziv) in vključevati vse ključne deležnike. **Ker gre za področje, ki smo ga po EU in nacionalni zakonodaji dolžni vzpostaviti in je trenutno še zelo »podhranjeno« predlagamo spodbudno sofinanciranje za celotno projektno temo.**

1.9 Projekti, namenjeni ogroženim vrstam, ki niso vključene v priloge k direktivi o habitatih, njihovo stanje na evropskih rdečih seznamih ali rdečem seznamu zveze IUCN za vrste, ki niso zajete na evropskih rdečih seznamih pa je „ogroženo“ ali slabše.

OBRAZLOŽITEV: Gre za projektno temo za vrste, ki so kot ogrožene (ali slabše) po kriteriji IUCN uvrščene na EU ali svetovni rdeči seznam in niso uvrščene na Direktivo o habitatih. Glede na seznam vrst iz registra ARSO REZA iz leta 2009 so v Sloveniji vsaj 4 vrste na IUCN seznamu kot ogrožene (ali slabše) in niso na prilogah Direktive o habitatih. Ker gre za ogrožene vrste na Svetovni, EU in nacionalni ravni predlagamo **sofinanciranje celotne projektno teme.**

1.10 Pilotni ali predstavitveni projekti, ki za dejavnosti v javnem in zasebnem sektorju, povezane z biotsko raznovrstnostjo, uporabljajo inovativne načine neposrednega ali posrednega financiranja (vključno z javnimi in zasebnimi partnerstvi, davčnimi instrumenti, izravnavo biotske raznovrstnosti itd.).

OBRAZLOŽITEV: Projektne teme **ne smatramo kot prioritete za sofinanciranje.**

1.11 Pilotni ali predstavitveni projekti, ki preskušajo in nato izvajajo ukrepe za zeleno infrastrukturo, osredotočene na:

- inovativne tehnologije ter razvoj in uporabo tehničnih standardov, povezanih z njimi;
- ohranjanje ali obnovo ekosistemov v korist zdravja ljudi ali
- stroškovno učinkovite tehnologije in metode, ki v največji možni meri zmanjšajo vpliv obstoječe energetske in prometne infrastrukture na biotsko raznovrstnost s krepitvijo funkcionalnosti prostorsko povezanih ekosistemov.

OBRAZLOŽITEV: Gre za področje zelene infrastrukture, ki je v Sloveniji še močno zapostavljeno. Vključuje predstavitvene projekte, ki vpeljejo v prakso, preizkušajo, ocenjujejo in razširjajo ukrepe, metodologije ali pristope, ki so novi ali neznani v posebnem sklopu projekta, kot so geografski, ekološki ali socialno-gospodarski sklop, in ki bi jih bilo mogoče v podobnih okoliščinah

uporabiti tudi druge in pilotne projekte, pri katerih se uporablja tehnika ali metoda, ki pred tem še ni bila uporabljena ali preskušena, ki prinaša morebitne okoljske in podnebne prednosti v primerjavi s trenutno najboljšo prakso in ki jo je pozneje v podobnih razmerah mogoče uporabiti v večjem obsegu. **Ker si želimo na tem področju napredka in ker gre pri tem večinoma za večje investicije predlagamo sofinanciranje celotne projektne teme.**

Za projektne teme iz Večletnega delovnega programa LIFE 2014-2017 za prednostno področje Okoljsko upravljanje in informacije.

OBRAZLOŽITEV: Projektne teme za Naravo in biotsko raznovrstnost vključujejo nacionalne ali nadnacionalne akcije ozaveščanja o omreži Natura 2000, informiranja in ozaveščanja o strategiji EU za biotsko raznovrstnost, o invazivnih tujerodnih vrstah ter akcije ozaveščanja o velikih zvereh na ravni populacije zadevne vrste ter akcije ozaveščanja o zeleni infrastrukturi, ki so namenjene ključnim skupinam deležnikov in spodbujajo dobre prakse ter/ali izboljšujejo pridobivanje, analizo in razširjanje tehničnih in prostorskih podatkov za uvajanje zelene infrastrukture. Gre za kompleksne in zahtevne projekte ozaveščanja, ki naslavlajo predvsem vplivanje na negativne vedenjske vzorce večjega dela ciljne publike/sektorjev in so zanje potrebni premišljeni pristopi s sodelovanjem strokovnjakov.

Tudi ostale projektne teme v tem prednostnem področju (npr. ozaveščanje in usposabljanje sodstva, organov, odgovornih za pravosodje, javne uprave in zastopnikov javnega interesa o dostopu do pravnega varstva na področju okolja; ozaveščanje o direktivi o okoljski odgovornosti; projekti za povečanje učinkovitosti in uspešnosti okoljskih inšpekcijskih služb in nadzora, ozaveščanje in razvoj smernic za uporabnike genskih virov; projekti za povečanje učinkovitosti in uspešnosti dejavnosti za boj proti okoljskemu kriminalu, projekti spodbujanja zunajsodnega reševanja sporov in projekti izmenjave dobrih praks na področju upravljanja območij Natura 2000, v podporo uredbi REACH, v zvezi z zakonodajo o kakovosti zraka ter glede zelenih javnih naročil med javnimi organi) **so zahtevne in kompleksne in predvsem potrebne, zato predlagamo sofinanciranje celotne projektne.**

4. PRILOGA 1 – PREGLED OBSTOJEČIH OCEN, MERIL & CILJEV

Med pripravo tega dokumenta so bile upoštevane obstoječe ocene stanja, merila in cilji posameznih dokumentov, ki jih navajamo.

4.1. DIREKTIVA O HABITATIH: Ocenjevanje stanja ohranjenosti habitatov in vrst

V Direktivi je izraz „stanje ohranjenosti“ opredeljen glede na več dejavnikov: obseg, populacija, območje habitata, primernost habitata za vrste, struktura in delovanje habitatov ter obeti za prihodnost. Ti tvorijo osnovo za zbiranje podatkov. Za vsak habitat in vrsto se vsak od teh dejavnikov oceni z ugodno, nezadostno ali slabo (ali neznano) v skladu z dogovorjeno ocenjevalno matriko, kar pomeni, da se splošna ocena stanja ohranjenosti deli v 4 razrede. Za habitate in vrste v neugodnem stanju so bile ugotovljene 4 vrste trendov stanja (tabela 4.1.1) (vir Stanje narave v Evropski uniji 2015).

Tabela 4.1.1. Barvne kode za razrede in trende stanja ohranjenosti za habitate in vrste (vir Stanje narave v Evropski uniji 2015)

Poročanje po 17. členu direktive o habitatih		
oznaka	opis razreda stanja ohranjenosti	trend ohranjenosti (2007-2012)
FV	ugodno stanje - Habitatni tip ali vrsta je uspešna (po kakovosti in količini) in ima za to dobre možnosti tudi v prihodnosti	
U1+	neugodno - nezadostno stanje - Potrebna je sprememba upravljanja za vrnitev habitatnega tipa v ugodno stanje, vendar v bližnji prihodnosti ni nevarnosti izumrtja.	se izboljšuje
U1=		stabilno
U1-		se slabša
U1x		trend ni znan
U2+	neugodno - slabo stanje - Stanje habitatnega tipa še zdaleč ni dobro ali pa obstaja celo resna nevarnost izumrtja (vsaj na regionalni ravni)	se izboljšuje
U2=		stabilno
U2-		se slabša
U2x		trend ni znan
XX	ni znano - stanja ni bilo mogoče oceniti	
NA	ni znano - ni poročano	

Splošni trend za habitate je okvirno podoben trendu za vrste. Tiste, ki so že v ugodnem/varnem stanju, ostajajo stabilne ali pa se izboljšujejo. Majhen delež neugodnih/negotovih ocen se sicer izboljšuje, vendar se večji delež, ki je bil prehodno ocenjen kot neugoden, še naprej slabša. Če se trendi močno ne izboljšajo, cilja št. 1 strategije EU za biotsko raznovrstnost ne bo mogoče doseči do leta 2020 (vir Stanje narave v Evropski uniji 2015).

4.2 Merila za določitev območij Natura 2000 in potencialnih območij Natura 2000

(vir: Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14 in 21/16; Priloga 1)

A. Merila za ocenjevanje območij za habitatni tip:

- Stopnja zastopanosti habitatnega tipa na območju.
- Površina habitatnega tipa na območju, v razmerju do celotne površine tega habitatnega tipa na ozemlju države.
- Stopnja ohranjenosti strukture in funkcij habitatnega tipa in možnosti za obnovitev.

d) Globalna ocena vrednosti območja za ohranitev habitatnega tipa.

B. Merila za ocenjevanje območij za posamezno vrsto

a) Velikost in gostota populacije vrste na območju v razmerju do populacij na ozemlju države ter za vrste ptic tudi v razmerju do populacij na ozemlju Evropske unije.

b) Stopnja ohranjenosti značilnosti habitata, ki so pomembne za vrsto in možnosti za obnovitev.

c) Stopnja izoliranosti populacije vrste na območju v razmerju do naravnega območja razširjenosti vrste.

d) Globalna ocena vrednosti območja za ohranitev vrste

4.2. DIREKTIVA O PTICAH - Ocenjevanje stanja in trendov za ptice

Razredi stanja, ki se uporabljajo za ptice, temeljijo na znanstvenih merilih, razvitih za ugotavljanje tveganja izumrtja, ki so bila uporabljena za vzpostavljanje rdečih seznamov vrst Mednarodne zveze za ohranjanje narave (IUCN). Za trend populacije negotovih vrst, ki se nanaša na obdobje 2001–2012, so bile ugotovljene 4 vrste trendov populacije (tabela 4.2.1).

Tabela 4.2.1. Barvne kode za razrede trendov populacij in razširjenosti za vrste ptic (vir Stanje narave v Evropski uniji 2015)

Poročanje po 12. členu direktive o pticah	
oznaka	trend populacije/trend razširjenosti*
+	rastoče
0	stabilno
F	spremenljivo
-	upadajoče
x	ni znano

* Kratkoročno obdobje trendov: 2001–2012, dolgoročno obdobje trendov: 1980–2012

Tabela 4.2.2. Barvne kode za razrede stanja populacije EU (vir Stanje narave v Evropski uniji 2015)

oznaka	stanje populacije v EU
Secure	varno
Declining,	upadajoče
Depleted,	osiromašeno
Near Threatened	potencialno ogroženo
Threatened	ogroženo (tj. občutljivo, ogroženo, kritično ogroženo, izumrlo na regionalni ravni)
Unknown	ni znano ali ni ocenjeno

4.3. METODOLOGIJA ZA IZBOR NACIONALNIH PRIORITET OBMOČIJ NATURA 2000 (PUN 2014-2020 (posodobljena različica 18.5.2015)

Prioritetna območja Natura 2000 za pripravo projektov po Operativnem programu za izvajanje kohezijske politike 2014 – 2020 in teritorialnem sodelovanju 2014-2020 so določena na podlagi naslednjih kriterijev:

1. Ocena stanja ohranjenosti vrst in habitatnih tipov po poročilu po Natura 2000 direktivah (po 17. členu direktive o habitatih in 12. členu direktive o pticah).
2. Opredelitev cilja glede velikosti populacije oz. površine habitatnega tipa v programu upravljanja Nature 2000 (PUN 2000) ter opredelitve, ali se cilj dosega s pomočjo projekta.
3. Delež površine območja razširjenosti vrst in habitatnih tipov glede na EU.

4.3.1 Vrednotenje na podlagi ocen po Natura direktivah

Preglednica 1. Vrednotenje posameznih ocen stanja ohranjenosti vrst in habitatnih tipov iz poročila po 17. členu direktive o habitatih.

Končna cena po 17. členu direktive o habitatih (2012)	Točke (T1oz. Hd)
FV	0
U1+	0,25
U1=, U1x	0,5
U1-	0,75
U2+	1
U2=, U2x	1,5
U2-	2

Pri območjih, ki ležijo v obeh biogeografskih regijah (alpska in celinska), je pri ocenah vrst in habitatnih tipov upoštevana slabša ocena.

Preglednica 2. Vrednotenje dolgoročnih in kratkoročnih populacijskih trendov iz poročila po 12. členu direktive o pticah.

Populacijski trend (Pdpop oz.T2)	Kratkoročni trend				
	+	0	-	x	F
Dolgoročni trend					
+	0	0	0,25	0	0
0	0	0	0,5	0	0
-	0,25	0,5	1	0,5	0,25
x	0,25	0,25	0,5	0	0,25
F	0	0	0,25	0	0

Preglednica 3. Vrednotenje dolgoročnih in kratkoročnih trendov območij razširjenosti iz poročila po 12. členu direktive o pticah

Trend razširjenosti (Pdraž oz.T3)	Kratkoročni trend				
	Dolgoročni trend	+	0	-	x
+	0	0	0,25	0,25	0
0	0	0	0,25	0,25	0
-	0,25	0,5	1	0,5	0,25
x	0,25	0,25	0,5	0	0,25
F	0	0	0,25	0	0

Vsak trend se vrednoti posebej, obe vrednosti pa se vključita v formulo za izračun vrednosti območja

4.3.2 Vrednotenje glede na postavljene cilje v programu upravljanja območij Natura 2000 (PUN 2000)

Vsaka vrsta ali habitatni tip, ki ima v programu upravljanja območij Natura 2000 kot varstveni cilj opredeljeno, da je velikost populacije oz. površine habitatnega tipa treba **obnoviti** oz. **povečati** dobi eno (1) točko, vse ostale vrste in habitatni tipi pa nič (0) točk.

Vsaka vrsta ali habitatni tip, ki ima v programu upravljanja območij Natura 2000 kot finančni vir za predvideni ukrep doseganja ciljne vrednosti velikosti populacije oz. površine habitatnega tipa opredeljen **projekt**, dobi eno (1) točko, vse ostale vrste in habitatni tipi pa 0,25 točke.

4.3.3 Vrednotenje na podlagi deleža površine območja razširjenosti vrst in habitatnih tipov glede na biogeografsko regijo.

Da bi poudarili pomen vrst in habitatnih tipov, ki so glede na razširjenost v biogeografski regiji v večjem obsegu prisotne v Sloveniji, smo določili faktor prisotnosti (F_p). Velikost faktorja smo določili glede na delež, ki ga ima vrsta oz. habitatni tip v Sloveniji glede na biogeografsko regijo (za vrste in habitatne tipe po Direktivi o habitatih) oz. glede na Evropo (za vrste po Direktivi o pticah).

Preglednica 4. Vrednotenje deleža območja razširjenosti glede na biogeografsko regijo.

Delež obm. razširjenosti glede na biogeog. regijo oz. delež velikosti populacije glede na evropsko populacijo	Faktor(F _p)
Vrste/HT >50 %	2
Vrste/HT (50 – 25%)	1,5
Vrste/HT (<25 – 10%)	1,25
Vrste/HT (<10%)	1

4.3.4 Skupna vrednost določanja nacionalnih prioritet območij NATURA 2000

Vrednost posamezne vrste oz. habitatnega tipa je bila določena po spodnji formuli:

$$V_{V/HT} = Hd * PUN_1 * PUN_2 * Fp \text{ (za vrste in HT po direktivi o habitatih)}$$

$$V_{V/HT} = (Pdpop + Pdraz) * PUN_1 * PUN_2 * Fp \text{ (za vrste po direktivi o pticah)}$$

$V_{V/HT}$ – vrednost vrste / habitatnega tipa

Hd – točke glede na oceno stanja ohranjenosti vrste / habitatnega tipa (Preglednica 1).

Pdpop – točke glede na dolgoročni in kratkoročni populacijski trend ptic (Preglednica 2).

Pdraz – točke glede na dolgoročni in kratkoročni trend razširjenosti ptic (Preglednica 3).

PUN_1 – faktor, glede na opredeljen cilj za velikost populacije oz. površine habitatnega tipa v Programu upravljanja območij Natura 2000 (Poglavje 4.3.2).

PUN_2 – faktor, glede na opredeljen vir financiranja ukrepa za doseganje cilja za velikost populacije vrste oz. površine habitatnega tipa v Programu upravljanja območij Natura 2000 (Poglavje 4.3.2).

Fp – faktor prisotnosti, ki pove, kolikšen delež območja razširjenosti predstavlja razširjenost v Sloveniji glede na celo biogeografsko regijo (Preglednica 4).

Vrednost posameznega območja Natura 2000 (oz. skupine območij) predstavlja seštevek vseh $V_{V/HT}$ prisotnih na določenem območju Natura 2000 (oz. skupini območij).

4.4. IZ OKVIRNE DIREKTIVE O VODAH

Shema okvirne direktive o vodah za razvrščanje ekološkega stanja površinskih voda ima pet razredov: zelo dobro, dobro, zmerno, slabše in slabo stanje. „Zelo dobro stanje“ pomeni, da ni človekovega vpliva ali pa je ta zelo majhen. „Dobro stanje“ pomeni „rahlo“ odstopanje od takšnega stanja, „zmerno stanje“ pomeni „zmerno“ odstopanje itd.

Pri opredelitvi ekološkega stanja se upoštevajo številčnost vodnega rastlinstva in rib, količina hranilnih snovi in vidiki, kot so slanost, temperatura in onesnaženost s kemičnimi onesnaževali.

Upoštevajo se tudi morfološke lastnosti, kot so količina, pretok in globina vode in strukture struge.

Program ukrepov NUV II: Predlog temeljnih ukrepov za obdobje 2015-2021

Temeljni ukrepi - biološke obremenitve

BI1 -Preprečevanje vnosa tujerodnih vrst

BI3 -Monitoring tujerodnih vodnih organizmov

Temeljni ukrepi - območja s posebnimi zahtevami

OPZ2 - Zagotavljanje ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov v odvisnosti od vode na območjih Natura 2000

4.5. NAČRT UPRAVLJANJA Z MORSKIM OKOLJEM (NUMO) - Opis dobrega stanja morskega okolja in okoljski cilji

Stanje morskega okolja se opisuje z 11 deskriptorji (Slika 1-2). Deskriptorji so: biotska raznovrstnost, tujerodne vrste, ribji stalež (komercialne vrste rib), elementi morskih prehranjevalnih spletov, evtrofikacija, neoporečnost morskega dna, hidrografski pogoji, onesnaženje okolja, onesnaževala v ribah in drugi morski hrani, podvodni hrup in morski odpadki. Vsak izmed deskriptorjev je opredeljen z večjim številom meril in kazalnikov.

TabelaX1: Klasifikacija stanja okolja, ki se uporablja v okviru različnih evropskih direktiv (vir: NUMO)

Morska direktiva (Okoljsko stanje)	Dobro		Slabo		
Vodna direktiva (Ekološko stanje)	Zelo dobro	Dobro	Zmerno	Slabo	Zelo slabo
Vodna direktiva (Kemijsko stanje)	Dobro		Slabo		
Habitatna direktiva (Ohranitveno stanje)	Ugodno		Neugodno	Slabo	

Deskriptor 1- Biotska raznovrstnost

opisuje stanje morskega okolja na najbolj integralen način in se sočasno povezuje z vsemi ostalimi deskriptorji. Povezan je tako s tistimi, ki prav tako opisujejo okoljsko stanje (D4 in D6), kot s tistimi, ki obravnavajo pritiske in vplive na biodiverzitetu iz različnih vidikov (D2, D3, D5, D7, D8, D9, D10, D11). Za opis vsakega izmed deskriptorjev so predpisana merila in kazalniki. Izhodišča so podana na nivoju Evropske skupnosti s sklepom Komisije o merilih in metodoloških standardih na področju dobrega okoljskega stanja morskih voda (2010/477/EU). Redni monitoring se zaenkrat izvaja le za manjši del elementov, ki so pomembni za opis stanja. Ocena stanja po posameznih deskriptorjih je bila pripravljena na osnovi razpoložljivih podatkov iz obstoječih monitoring programov, iz podatkov raziskovalnih projektov, iz strokovnih podlag in nekaterih novih podatkov, zbranih v obdobju priprave strokovnih podlag.

9.1 Preglednica 2-1: Merila in kazalniki za opis okolja glede na biotsko raznovrstnost

(Merila in kazalnike določa Sklep Komisije o merilih in metodoloških standardih na področju dobrega okoljskega stanja morskih voda (2010/477/EU) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008L0056:SL:HTML>))

Deskriptor 1- biotska raznovrstnost	Raven vrst	
	Merilo	Kazalniki
	1.1 Porazdelitev vrst	1.1.1. Območje porazdelitve 1.1.2 Vzorec porazdelitve znotraj vrst kadar je to potrebno 1.1.3 Območje ki ga pokrivajo vrste (za pritrjene bentoške vrste)
	1.2 Velikost populacije	1.2.1 Številčnost in/ali biomasa populacije, če je to primerno
	1.3 Stanje populacije	1.3.1 Demografske značilnosti populacije (npr. struktura velikosti ali starosti razmerje med spoloma, stopnje preživetja/umrljivosti) 1.3.2 Genetska struktura populacije, kadar je potrebno
	Raven habitatov	
	1.4 Porazdelitev habitatov	1.4.1 Območje porazdelitve 1.4.2 Vzorec porazdelitve
	1.5 Velikost habitatov	1.5.1 Območje habitatov
	1.6 Stanje habitatov	1.6.1 Stanje tipičnih vrst in skupnosti 1.6.2 Relativna številčnost in/ali biomasa populacije 1.6.2 Fizikalni hidrološki in kemijski pogoji
	Raven ekosistemov	
	Merilo 1.7 Struktura ekosistemov	1.7.1 Sestava in sorazmerni deleži sestavnih delov ekosistemov (habitati in vrste)

Opis in ocena okoljskega stanja na ravni vrst

Vrste, obravnavane pri merilih 1.1, 1.2 in 1.3, so bile izbrane glede na priporočila, da je pri izboru potrebno izhajati iz obstoječih relevantnih direktiv in konvencij. Možno je tudi, da države članice izberejo vrsto, ki je ni v izbranih direktivah in konvencijah, a jo vseeno smatrajo za pomembno v svojem okolju. V Sloveniji je bilo tako izbranih **8 vrst**. Mala čigra in navadna čigra sta navedeni v Direktivi o pticah (92/43/EGS), kareta, velika pliskavka in leščur v Direktivi o habitatih (2009/147/ES), kolenčasta cimodoceja in pozejdonka pa v prilogi Protokola o posebej zavarovanih območjih in biotski raznovrstnosti v Sredozemlju (Protokol SPA/BD Barcelonske konvencije).

Kamena korala je bila izbrana, ker je ta vrsta mediteranski endemit, ki tvori velike biogene formacije (faciesi, grebeni). Kolonije so dolgožive in so dober pokazatelj dogajanj v okolju, kot so klimatske spremembe in neposredni človeški vplivi (npr. sidranje). Združba s kameno koralo je opredeljena tudi kot eden tistih habitatnih tipov, na osnovi katerih se opredeljuje območja pomembna z vidika ohranjanja morske biotske raznovrstnosti. Ocena stanja izbranih vrst je prikazana, na kazalnik natančno, v Preglednica 2-2. Zaradi pomanjkanja ali omejenega nabora podatkov o stanju nekaterih vrst celotnega kazalnika v več primerih ni bilo možno uporabiti in ovrednotiti (v preglednici označeno kot "nmo"). Ocenjena je tudi stopnja zanesljivosti, ki je pri večini kazalnikov srednja, predvsem zaradi nerednih meritev in krajšega časovnega obdobja pridobivanja podatkov.

9.2 Preglednica 2-2: Ocena stanja, trendov in stopnje zanesljivosti ocene za porazdelitev vrst (1.1 – 1.3)

	Ocena	Trend	Stopnja
MERILO 1.1 Porazdelitev vrst			
Kazalnik 1.1.1 Območje porazdelitve			
Velika pliskavka (<i>Tursiops truncatus</i>) ³	nmo	nmo	nmo
Glavata kareta (<i>Caretta caretta</i>)	nmo	nmo	nmo
Navadna čigra (<i>Sterna hirundo</i>)	dobro	rahel trend širjenja	srednja
Mala čigra (<i>Sternula albifrons</i>)	dobro	stabilen	srednja
Kazalnik 1.1.2 Vzorec porazdelitve znotraj vrst,	nmo	nmo	nmo
Kazalnik 1.1.3 Območje, ki ga pokrivajo vrste (za pritrjene bentoške vrste)			
Kamena korala (<i>Cladocora caespitosa</i>)	nmo	nmo	nmo
Pozejdonka (<i>Posidonia oceanica</i>)	dobro	degradacija po letu	srednja
Kolenčasta cimodoceja (<i>Cymodocea nodosa</i>)	dobro	blago krčenje	srednja
Leščur (<i>Pinna nobilis</i>)	nmo	nmo	nizka
MERILO 1.2 Velikost populacije			
Kazalnik 1.2.1 Številčnost in/ali biomasa populacije, če je to primerno			
Velika pliskavka (<i>Tursiops truncatus</i>) ⁴	nmo	nmo	nmo
Glavata kareta (<i>Caretta caretta</i>)	nmo	nmo	nmo
Navadna čigra (<i>Sterna hirundo</i>)	dobro	naraščanje	srednja
Mala čigra (<i>Sternula albifrons</i>)	dobro	naraščanje	srednja
MERILO 1.3 Stanje populacije			

Kazalnik 1.3.1 Demografske značilnosti populacije	nmo	nmo	nmo
Kazalnik 1.3.2 Genetska struktura populacije, kadar	nmo	nmo	nmo

nmo – še ni mogoče oceniti

9.3 Preglednica 2-3: Ocena stanja, trendov in stopnje zanesljivosti ocene za habitate (1.4-1.7)

	Ocena okoljskega	Trend	Stopnja
MERILO 1.4 Porazdelitev habitatov			
Kazalnik 1.4.1 Območje porazdelitve			
Kamnito dno v bibavičnem pasu	slabo	zniževanje	nizka
Sedimentno dno v bibavičnem pasu	slabo	zniževanje	nizka
Trdno dno infralitorala in cirkalitorala	dobro	stabilno	nizka
Sedimentno dno infralitorala in cirkalitorala	dobro	stabilno	nizka
Habitatni tip v vodnem stolpu	dobro	stabilno	nizka
Kazalnik 1.4.2 Vzorec porazdelitve	nmo	nmo	nmo
MERILO 1.5 Velikost habitatov			
Kazalnik 1.5.1 Območje habitatov			
Kamnito dno v bibavičnem pasu	slabo	zniževanje	nizka
Sedimentno dno v bibavičnem pasu	slabo	zniževanje	nizka
Trdno dno infralitorala in cirkalitorala	dobro	stabilno	nizka
Sedimentno dno infralitorala in cirkalitorala	dobro	stabilno	nizka
Habitatni tip v vodnem stolpu	dobro	stabilno	nizka
Kazalnik 1.5.2 Obseg habitatov	nmo	nmo	nmo
MERILO 1.6 Stanje habitatov			
Kazalnik 1.6.1 Stanje tipičnih vrst in skupnosti			
Kamnito dno v bibavičnem pasu	slabo	zniževanje	nizka
Sedimentno dno v bibavičnem pasu	slabo	zniževanje	nizka
Trdno dno infralitorala in cirkalitorala	dobro	stabilno	nizka
Sedimentno dno infralitorala in cirkalitorala	dobro	stabilno	nizka
Habitatni tip v vodnem stolpu – fitoplankton in	dobro	stabilno	srednja
Habitatni tip v vodnem stolpu - meduze	slabo	zniževanje	srednja
Kazalnik 1.6.2 Relativna številčnost in/ali biomasa	nmo	nmo	nmo
Kazalnik 1.6.3 Fizikalni, hidrološki in kemijski pogoji	nmo	nmo	nmo
MERILO 1.7 Struktura ekosistemov			
Kazalnik 1.7.1 Sestava in sorazmerni deleži sestavnih	nmo	nmo	nmo

nmo – še ni mogoče oceniti

Deskriptor 2- tujerodne vrste (D2)

Tujerodne vrste so v slovenskem morju trenutno prisotne v takem številu in razsežnosti, da ne ogrožajo avtohtonih vrst, ne spreminjajo habitatov in ne slabijo genetsko avtohtone populacije. Poti in potencialni vektorji vnosa, kjer lahko pride do vnosa tujerodnih vrst, morajo biti pod nadzorom, tako da je tveganje za nove vnose zelo majhno. Prav tako je pomembno, da se nadzoruje tudi območja, ki so z vidika naselitve tujerodnih vrst najbolj izpostavljena, in že uveljavljene vrste, ki imajo velik invazivni potencial.

9.4 Preglednica 3-4: Merila in kazalniki za opis okolja glede na prisotnost tujerodnih vrst

Deskriptor 2 - tujerodne vrste	Merilo 2.1 Številčnost in opredelitev stanja neavtohtonih vrst, zlasti invazivnih vrst
	Kazalniki 2.1.1 Trendi glede številčnosti, časovni pojav in prostorska porazdelitev neavtohtonih vrst v naravi, zlasti invazivnih neavtohtonih vrst, predvsem na področjih tveganja, v zvezi z glavnimi potmi in načini širjenja vrst.
	Merilo 2 Okoljski vplivi invazivnih neavtohtonih vrst
	Kazalnik 2.2.1 Razmerje med invazivnimi neavtohtonimi vrstami in avtohtonimi vrstami v nekaterih dobro preučevanih taksonomskih skupinah (npr. v skupini rib, makroalg in mehkužcev), ki se lahko uporabi kot merilo za spremembe sestave vrst (npr. ob izpodrivanju avtohtonih vrst).
	2.2.2 Vplivi neavtohtonih invazivnih vrst na ravni vrst, habitatov in ekosistemov, ko je izvedljivo.

9.5 Preglednica 3-5: Ocena stanja, trendov in stopnje zanesljivosti ocene za tujerodne vrste

	Ocena okoljskega stanja	Trend	Stopnja zanesljivosti
MERILO 2.1 Številčnost in opredelitev stanja neavtohtonih vrst, zlasti invazivnih vrst			
Kazalnik 2.1.1 Trendi glede številčnosti, časovni pojav in prostorska porazdelitev neavtohtonih vrst v naravi, zlasti invazivnih neavtohtonih vrst, predvsem na področjih tveganja, v zvezi z glavnimi potmi in načini za širjenje teh vrst	dobro	stabilno	srednja
MERILO 2.2 Okoljski vpliv invazivnih neavtohtonih vrst			
Kazalnik 2.2.1 Razmerje med invazivnimi neavtohtonimi vrstami in avtohtonimi vrstami v nekaterih dobro preučevanih taksonomskih skupinah (npr. v skupini rib, makroalg in mehkužcev), ki se lahko uporabi kot merilo za spremembe sestave vrst (npr. ob izpodrivanju avtohtonih vrst)	nmo	nmo	nmo
Kazalnik 2.2.2 Vplivi neavtohtonih invazivnih vrst na ravni vrst, habitatov in ekosistemov, ko je izvedljivo	nmo	nmo	nmo

nmo – še ni mogoče oceniti

NUMO - cilji

Splošni cilj načrta upravljanja morskega okolja

Splošni cilj načrta upravljanja morskega okolja je varstvo in obnova evropskih oceanov in morij ter zagotovitev, da se človekove dejavnosti opravljajo na trajnosten način, da bodo sedanje in prihodnje generacije uživale v biološko raznolikih in dinamičnih oceanih ter morjih, ki so varni, čisti, zdravi in produktivni, ter da bodo imele od njih koristi. Načrt upravljanja morskega okolja se pripravi in izvaja zato, da se:

- zagotavlja varstvo in ohranjanje morskega okolja, prepreči njegovo propadanje ali, če je mogoče, obnovi morske ekosisteme na območjih, ki so jih prizadeli škodljivi učinki;
- preprečijo in zmanjšajo vnosi v morsko okolje za postopno odpravljanje onesnaževanja, s čimer se zagotavlja, da ni večjih posledic za morsko biotsko raznovrstnost, morske ekosisteme, človekovo zdravje ali zakonito uporabo morja. Pri tem onesnaževanje pomeni neposredno ali posredno vnašanje snovi ali energije kot posledica človekove dejavnosti, vključno z morskim podvodnim hrupom. Med zakonito uporabo morja pa štejemo pomorske dejavnosti, vključno z ribolovom, pomorskim transportom, turizmom in rekreacijo ter drugo.

Okoljski in operativni cilji iz poročila »Opis dobrega stanja morskega okolja in okoljski cilji«

9.6 1. BIOTSKA RAZNOVRSTNOST (D1)

V slovenskem morju so glede na obseg, razporeditev in stanje bentoških habitatov le-ti v dobrem stanju, vendar je stopnja zanesljivosti ocene nizka. Izjema so mediolitoralni habitati, kjer je stanje preliminarno ocenjeno kot slabo, ker se ti habitati krčijo zaradi antropogenih posegov. Območje porazdelitve in velikost mediolitoralnih habitatnih tipov v slovenskem morju se ne smeta dodatno krčiti. Razširjenost habitatnih tipov v infralitoralnu in cirkalitoralnu se prav tako ne sme krčiti, ostati mora v skladu s trenutno ocenjenim dobrim stanjem. Redki in ogroženi habitati morajo biti vključeni v obstoječo zakonodajo in zaščiteni na ravni, predvideni v taki zakonodaji. Habitati morajo vključevati vse ključne funkcionalne skupine. Biodiverziteteta v združbah znotraj habitatov se mora ohranяти. Posebna pozornost mora biti namenjena velikim in zelo mobilnim vrstam (npr. delfini, želve, hrustančnice) ter drugim ogroženim in pomembnim vrstam (npr. kamena korala, leščur, pozejdonka). Predvidene spremembe v habitatih in vrstnih sestavah morajo biti pravilno ocenjene in vnaprej dogovorjene. Spremembe habitatov, ki so posledica človekovih dejavnosti, ne smejo povzročiti splošnega zmanjšanja funkcionalnosti ali biološke raznovrstnosti območja. Potrebno je vzpostaviti mrežo morskih zavarovanih območij, kjer mora upravljanje potekati učinkovito in tako zagotavljati varstvo vseh elementov biotske raznovrstnosti slovenskega morja. Prvi korak pa je odpraviti negotovosti in vrzeli pri določitvi izhodiščnega stanja in določitvi ciljev in ciljnih vrednosti za vsa merila in kazalnike.

Okoljski cilji

(a) Okoljski cilji glede na porazdelitev in stanje vrst (1.1, 1.2 in 1.3) v skladu s cilji Direktive o pticah (92/43/ES):

- ohranjanje habitata **navadne čigre** za vzdrževanje stabilne populacije (40 -100 gnezdečih parov);
- ohranjanje habitata **male čigre** za vzdrževanje stabilne populacije (10-30 gnezdečih parov).

(b) Okoljski cilji glede porazdelitve, velikosti in stanja v skladu s procesi Barcelonske konvencije:

- doseganje dobrega in preprečitev poslabšanja stanja zaradi dejavnosti človeka glede na razširjenost in pokrovnost **kamene korale**, glede na biomaso kamene korale in glede na demografske lastnosti;
 - doseganje dobrega in preprečitev poslabšanja stanja zaradi dejavnosti človeka glede prostorske in globinske razširjenosti **travnikov cimodoceje** (vsaj do globine 8-10 m);
 - doseganje dobrega in preprečitev poslabšanja stanja zaradi dejavnosti človeka glede na prostorske in globinske razširjenosti **travnikov pozejdonke** (vsaj do globine 4 m).
- (c) Okoljski cilji glede porazdelitve, velikosti in stanja (1.1, 1.2 in 1.3) v skladu z Direktivo o habitatih (2009/147/ES):
- doseganje ugodnega in preprečitev poslabšanja stanja zaradi dejavnosti človeka glede na območje porazdelitve, številčnost in demografske značilnosti populacije **velike pliskavke**;
 - doseganje ugodnega in preprečitev poslabšanja stanja zaradi dejavnosti človeka glede na območje porazdelitve, številčnost in demografske značilnosti populacije **glavate karete**;
 - doseganje ugodnega in preprečitev poslabšanja stanja zaradi dejavnosti človeka glede na razširjenost in pokrovnost, glede na biomaso in na demografske **lastnosti leščurja**;
- (d) Okoljski cilji za opis habitatov glede na porazdelitev, velikost in stanje (1.3, 1.4, 1.5, 1.6) v skladu z Direktivo o habitatih (2009/147/ES) so vezani na doseganje dobrega in preprečitev poslabšanja stanja zaradi dejavnosti človeka glede na porazdelitev, velikost in stanje habitatov v mediolitoralu, infralitoralu in cirkalitoralu; (1.6.1)

Dobro stanje je doseženo, kadar je:

- v skladu z Vodno direktivo 200/60/ES):

- na travniku pozejdonke gostota šopov na m² večja od 500;
- EElc vrednosti za makroalge kamnitega dna nad 5,84;

- določeno preliminarno, predvideno je testiranje in usklajevanje s sosednjimi državami:

- na travnikih kolenčaste cimodoceje absolutna vrednost indeksa Mmskew manjša od 0,6;
- vrednosti indeksa M-AMBI za nevretenčarje mehkega dna nad mejo 0,62;
- IHT vrednosti za habitatne tipe nad 0,60;
- gostota ustnač (Labridae)/100m² transekta višja od 25.

Operativni cilji

Odpraviti negotovosti in vrzeli pri določitvi izhodiščnega stanja, oceni stanja in določitvi ciljev in ciljnih vrednosti za vsa merila in kazalnike. Razvoj manjkajočih metod za oceno stanja je prvi operativni cilj, kjer zaradi pomanjkanja ustreznih podatkov in primernih metod le-te še niso razvite. Za izbrane elemente je treba izbrati ustrezne kazalnike, metode, določiti mejne vrednosti, trende in okoljske cilje. Predlagani elementi:

- razširjenost, pokrovnost in biomasa kamene korale (*Cladocora caespitosa*);
- območje porazdelitve bentoških habitatnih tipov;
- opredeliti velikost bentoških habitatnih tipov;
- porazdelitve vrst za veliko pliskavko in želve.

Vzpostavitev zavarovanih območij v slovenskem morju in na območju Jadrana, tako da bo do leta 2020 zavarovanih najmanj 10% površine obalnih in morskih območij.

Vsa relevantna merila, kazalniki in cilji morajo biti upoštevani pri presoji vplivov na okolje.

9.7 2. TUJERODNE VRSTE (D2)

Tujerodne vrste so v slovenskem morju trenutno prisotne v takem številu in razsežnosti, da ne ogrožajo avtohtonih vrst, ne spreminjajo habitatov in ne slabijo genetsko avtohtone populacije. Poti in potencialni vektorji vnosa, kjer lahko pride do vnosa tujerodnih vrst, morajo biti pod nadzorom, tako da je tveganje za nove vnose zelo majhno. Prav tako je pomembno, da se nadzoruje tudi območja, ki so z vidika naselitve tujerodnih vrst najbolj izpostavljena, in že uveljavljene vrste, ki imajo velik invazivni potencial.

Opredeljeni cilji naslavlajo ocenjeno stanje – prisotnost tujerodnih vrst, kot tudi stopnjo zanesljivosti ocene (t.j. neocenjena merila/kazalniki):

Okoljski cilj

(1) Tujerodne vrste, ki so posledica človekovih dejavnosti so na ravneh, ki ne škodujejo ekosistemu.

Operativni cilji

(1) Vzpostavljen je sistem za nadzor vektorjev in poti vnosa tujerodnih vrst ter sistem za hitro ukrepanje, tako da je tveganje za vnos minimalno.

(2) Vzpostavljen je monitoring območij, ki so z vidika naselitve tujerodnih vrst najbolj izpostavljena (npr. območje Luke Koper).

(3) Vzpostavitev nadzora nad že ustaljenimi tujerodnimi vrstami v pod-regiji, ki imajo velik invazivni potencial in ukrepanje ob zaznavanju njihovih vplivov na okolje.

4.6. Rdeči seznam SLO - kategorije

Ex - izumrla vrsta je kategorija ogroženosti, v katero se uvrstijo vrste, ki so bile na območju Republike Slovenije dokazano navzoče v naravnih populacijah in so v preteklosti gotovo izumrle oziroma so bile iztrebljene na celotnem območju Republike Slovenije.

Ex? - domnevno izumrla vrsta je kategorija ogroženosti, v katero se uvrstijo pogrešane vrste, katerih navzočnost je bila na območju Republike Slovenije znana, že daljši čas pa jih kljub iskanju ni več najti in obstaja utemeljeni sum, da so te vrste izumrle.

E - prizadeta vrsta je kategorija ogroženosti, v katero se uvrstijo vrste, katerih obstanek na območju Republike Slovenije ni verjeten, če bodo dejavniki ogrožanja delovali še naprej. Številčnost teh vrst se je zmanjšala na kritično stopnjo oziroma njihova številčnost zelo hitro upada v večjem delu areala.

V - ranljiva vrsta je kategorija ogroženosti, v katero se uvrstijo vrste, za katere je verjetno, da bodo v bližnji prihodnosti prešle v kategorijo prizadete vrste, če bodo dejavniki ogrožanja delovali še naprej. Številčnost vrste se je v velikem delu areala zmanjšala oziroma se zmanjšuje. Vrste so zelo občutljive na kakršnekoli spremembe oziroma poseljujejo habitate, ki so na človekove vplive zelo občutljivi.

R - redka vrsta je kategorija ogroženosti, v katero se uvrstijo vrste, ki so potencialno ogrožene zaradi svoje redkosti na območju Republike Slovenije in lahko v primeru ogrožanja hitro preidejo v kategorijo prizadete vrste.

O - vrsta zunaj nevarnosti je kategorija ogroženosti, v katero se uvrstijo vrste, ki na območju Republike Slovenije niso več ogrožene, vendar pa so pred prenehanjem ogroženosti sodile v eno od kategorij ogroženosti, pri čemer obstaja potencialna možnost ponovne ogroženosti. I I -

neopredeljena vrsta je kategorija ogroženosti, v katero se uvrstijo vrste, za katere se domneva, da so ogrožene na območju Republike Slovenije, vendar je na razpolago premalo podatkov, da bi jih lahko uvrstili v eno od kategorij ogroženosti iz druge do šeste alineje tega člena.

K - premalo znana vrsta je kategorija ogroženosti, v katero se uvrstijo vrste, za katere je na razpolago premalo podatkov za opredelitev ogroženosti.

4.7. Rdeči seznam EU – IUCN - kategorije

